

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет сходознавства

Кафедра китайської філології

Кваліфікаційна робота з філології на тему:

Функціонально-семантичні особливості неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері

Студента групи МПкит 53-19

факультету сходознавства

денної форми навчання

з освітньо-професійної програми

Галузевий переклад: китайська мова,

англійська мова

Спеціальності 035 Філологія (Переклад)

Скрицького Олексія Петровича

Науковий керівник:

док. філол. наук, проф. Рибалкін.В.С.

Допущена до захисту

« ___ » _____ 2020 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Любимова Ю.С.
(ПІБ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

Київ – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК НЕОЛОГІЗМІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ У СФЕРІ ІТ	8
1.1. Уявлення про поняття та властивості неологізмів у працях сучасних лінгвістів.....	8
1.2. Вчені-китаєзнавці про особливості утворення та функціонування неологізмів у китайській мові.....	13
1.3. Місце неологізмів у лексиці ІТ-сфери китайської мови: огляд літератури	20
Висновки до розділу 1.....	25
РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ В ІТ-СФЕРІ.....	27
2.1. Сучасний китайський ІТ-дискурс як сфера функціонування неологізмів.....	27
2.2. Методологія вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері	33
Висновки до розділу 2.....	38
РОЗДІЛ 3. ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В ІТ-СФЕРІ.....	40
3.1. Семантичні особливості ІТ-неологізмів сучасної китайської мови	40
3.2. Запозичення як провідне джерело виникнення неологізмів китайської мови в ІТ-сфері.....	50
3.3. Основні та другорядні функції неологізмів сучасної китайської мови в ІТ-сфері.....	61
Висновки до розділу 3.....	67
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	73
РЕЗЮМЕ.....	80

ВСТУП

Ми живемо в епоху всесвітньої мережевої еволюції, де інформаційні технології (ІТ) вже довгий час існують у рамках повсякденного життя людини, і ця асиміляція з кожним днем набуває все більш і більш тісного та повсюдного характеру. Всебічне входження ІТ в наше життя обумовлює процес злиття людини і технологій, який зачіпає не тільки область нашого побуту, але разом з тим і наше мислення, мову і культуру. Говорячи про мову, ми торкаємося проблеми комунікації, а вона, як відомо, важлива на всіх рівнях життєдіяльності людини.

На сьогоднішній день Україна та Китайська Народна Республіка налагоджують співпрацю на різних рівнях, і оскільки ІТ вже стали невід'ємною частиною сьогодення і ключем до майбутнього, проблема українсько-китайського мовного бар'єру, що утрудняє розуміння і контакт даних країн в одній із найбільш сучасних галузей науки і техніки вимагає негайного вирішення, передусім – з лінгвістичної точки зору.

Китайська мова, будучи однією з найпоширеніших за кількістю носіїв у світі, у міру розвитку науки, техніки та суспільства в цілому, піддається змінам, найбільш суттєві з яких відбуваються у її лексичному складі. Найбільш яскравим підтвердженням динамічного характеру мови служить її здатність збагачувати свій словниковий склад новими лексичними одиницями. Крім того, що деякі слова та конструкції поступово виходять з ужитку, спостерігається також і поява нових одиниць мови, деякі з яких починають активно використовуватися носіями мови у різних сферах діяльності.

Дане дослідження націлене на виявлення нюансів функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері за допомогою функціонально-семантичного аналізу лінгвістичних особливостей неологізмів китайської мови в ІТ сфері.

Актуальність даної роботи обумовлена наступними факторами:

1. У зв'язку зі стрімким розвитком комп'ютерних наук і області ІТ в цілому, а також з огляду на винятковий розвиток даної сфери у КНР, що спостерігається в останні десятиліття, вивчення особливостей неологізмів в області ІТ стає все більш актуальним і значущим з точки зору професійно-ділових контактів між Україною та Китаєм. У широкому сенсі дана робота дозволить внести певний внесок у розвиток міжнародної співпраці в області обміну технологічним досвідом між двома зазначеними країнами.

2. Інтенсифікація політико-економічних та соціально-культурних відносин між Україною та КНР сприяє їх взаємному обміну матеріальними і духовними цінностями. До об'єктів подібного обміну належать і досягнення науково-технічного прогресу (цифрові продукти, спеціальна література), завдяки яким генерується величезна маса специфічних текстів. Проблема специфіки даної галузі китаєзнавства та перекладу мало вивчена, що підкреслює новизну і актуальність даної роботи з точки зору китаєзнавства та перекладознавства.

3. Проблема лінгвістичних особливостей комп'ютерної термінології у рамках даної мовної комбінації також не вивчена на сьогоднішній день. У зв'язку з цим, виявлення характерних особливостей термінотворення і семантики комп'ютерних термінів-неологізмів є актуальною для сучасної лінгвістики.

Таким чином, **актуальність дослідження** базується на трьох положеннях, згідно з якими, відповіді на поставлені питання затребувані з позицій міжнародної комунікації, китаєзнавства, перекладознавства та лінгвістики.

Тема дослідження: Функціонально-семантичні особливості неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері.

Об'єктом дослідження є неологізми сучасної китайської мови в ІТ сфері.

Предметом дослідження є семантика та особливості функціонування неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері.

Мета дослідження полягає у вивченні функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері.

Для досягнення мети дослідження необхідно вирішити наступні **завдання**:

- 1) розглянути уявлення про поняття та властивості неологізмів у працях сучасних лінгвістів;
- 2) визначити особливості утворення та функціонування неологізмів у китайській мові;
- 3) окреслити місце неологізмів у лексиці ІТ-сфери китайської мови;
- 4) охарактеризувати сучасний китайський ІТ-дискурс як сферу функціонування неологізмів;
- 5) дослідити методологічні засади вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері;
- 6) розглянути семантичні особливості ІТ-неологізмів сучасної китайської мови;
- 7) визначити запозичення як провідне джерело виникнення неологізмів китайської мови в ІТ-сфері;
- 8) проаналізувати основні та другорядні функції неологізмів сучасної китайської мови в ІТ-сфері.

Теоретична значимість цієї роботи полягає у тому, що її теоретична база і висновки можуть бути використані для формування найбільш повного уявлення про явище і особливості неологізмів у сучасній китайській мові в дискурсі ІТ, а також їх семантико-функціональних особливостей.

Практична значимість цієї роботи полягає у тому, що отримані результати можуть бути корисні у контексті досліджень неологізмів китайської мови у сфері ІТ, а також досліджень у галузі перекладу спеціальної лексики. Мовний матеріал, накопичений у даній роботі, також може бути корисний у якості лекційного та семінарського матеріалу у рамках курсів «Практика китайської мови», «Теорія і практика перекладу», «Лексикологія китайської мови» тощо.

Новизна цього дослідження полягає у тому, що в його ході виявлені і пояснені нові мовні одиниці, не зафіксовані у словниках, а також зроблена спроба підтвердити або спростувати актуальність тенденцій у лексиці китайської мови у сфері ІТ, виведених дослідниками в області лексикології китайської мови.

Матеріал дослідження. Основним джерелом даної роботи послужили статті з сайтів 珠海新闻网 та 中新网, опубліковані у рамках 2016-2019 рр., а також мовні одиниці зі словників неологізмів 新词语大词典 та 新华新词语词典, які були обрані для аналізу.

У ході роботи використовувалися такі **методи дослідження**, як дискурс-аналіз, текстовий аналіз, семантичний, функціональний та функціонально-семантичний аналіз, семантичний опис, контекстуальний аналіз, дистрибутивний, трансформаційний, морфемний, компонентний аналіз, а також словотвірне моделювання, методи збору даних, культурно-історичний підхід.

Структура роботи: робота складається зі змісту, вступу, трьох розділів, що складаються з 8 параграфів, висновків, списку використаних джерел, що включає 74 джерела, 19 з яких – іноземною мовою. Загальний обсяг роботи – 79 сторінок.

У першому розділі дослідження розглядаються уявлення про поняття та властивості неологізмів у працях сучасних лінгвістів, визначаються особливості утворення та функціонування неологізмів у китайській мові. У розділі також аналізуються сучасні праці лінгвістів та китаїстів, присвячені вивченню неологізмів у лексиці ІТ-сфери китайської мови.

У другому розділі окреслені теоретико-методологічні засади дослідження, охарактеризовано сучасний китайський ІТ-дискурс як сферу функціонування неологізмів, а також визначені методологічні засади вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері.

Третій розділ присвячений практичному аналізу текстів ІТ дискурсу китайської мови. У розділі вивчені семантичні особливості ІТ-неологізмів сучасної китайської мови, розглянуто запозичення як провідне джерело виникнення неологізмів китайської мови в ІТ-сфері. Окрім того, виділені основні та другорядні функції неологізмів сучасної китайської мови в ІТ-сфері.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИХ ХАРАКТЕРИСТИК НЕОЛОГІЗМІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ У СФЕРІ ІТ

1.1. Уявлення про поняття та властивості неологізмів у працях сучасних лінгвістів

Мова є динамічним явищем, яке постійно розвивається відповідно до зовнішніх умов та певних внутрішніх чинників. Рухливість мови є її найважливішою рисою, адже основна її функція – це відображення змін, що відбуваються у суспільстві. Мова розвивається у ногу з суспільством. Зростання людських потреб та нагромадження досвіду призводить до накопичення інформації про навколишній світ, поглиблення наукового і художнього пізнання дійсності, що неминуче виражається у мові та відображається у мовленнєвому спілкуванні (Ширяєва, 2014, с. 36).

При цьому різні мовні рівні характеризуються неоднаковим рівнем динамічності. Так, фонетика, граматики, синтаксис мови порівняно повільно зазнають вагомих змін, тоді як найменш статичним та найбільш сприйнятливим до змін є лексичний рівень мови. Поповнення словникового складу мови новими лексичними одиницями – невід’ємний процес розвитку та збагачення мови, а тому привертає увагу багатьох лінгвістів.

Українські дослідники О. В. Ткачик та Н. В. Роговська вказують декілька шляхів зміни лексичного складу мови:

- 1) вихід з ужитку окремих лексичних одиниць або зменшення частотності їх вживання;
- 2) поява у мові нових лексичних одиниць, які можуть замінювати ті, що вийшли із вжитку, або ж функціонувати поряд із ними;
- 3) набуття уже існуючими в мові одиницями нових значень;
- 4) зміна форми уже існуючими в мові одиницями (Ширяєва, 2014, с. 36).

У рамках цього дослідження інтерес представляє, передусім, такий шлях поповнення лексичного складу мови, як поява нових лексичних одиниць, або «неологізмів». Розглянемо це явище більш детально, спираючись на дослідження неологізмів у працях вітчизняних та зарубіжних вчених.

Термін «неологізація» традиційно пов'язують з одним із розділів мовознавства – неологією, який активно досліджували такі вітчизняні вчені, як В. Г. Гак, Н. З. Котелова, Ю. С. Сорокін, О. А. Стишов, Н. В. Стратулат та інші. Цей термін використовують для найменування «сукупності неологізмів» (Котелова, 1978, с. 58), тобто витлумачують неологію як науку про нові слова (неологізми та okazіоналізми).

Кожного дня у мовах світу з'являються нові слова, які можуть номінувати нові явища, або ж являтися результатом мовотворчості самих носіїв мови. О. В. Сенько вказує, що процес неологізації «веде до появи інновації насамперед на рівні лексики, а також на рівнях інших підсистем» мови, тому в широкому значенні неологію потрібно розуміти як «науку про нові явища мовної системи загалом» (Столярова, 2005, с. 1). Перш за все у даному дослідженні нас цікавить визначення поняття «неологізм».

Підхід до трактування неологізму на сьогодні не вирізняється однорідністю. Виокремилося два основні підходи – це розуміння неологізму як слова або його лексичного змісту, яке, на відміну від загальновідомих лексичних одиниць, характеризується новизною і сприймається як незвичне, та розуміння неологізму як будь-якого нового слова, яке виникло протягом певного визначеного мовного процесу.

Відповідно до двох цих підходів існує два провідних трактування поняття неологізму:

а) неологізми – це слова або мовні звороти, створені для позначення нового предмета, явища чи вираження нового поняття;

б) неологізми – це слова, а також їхні окремі значення, сполучення слів чи вислови, які або з'явилися в мові на певному етапі її розвитку і новизна яких усвідомлюється мовцем (загальномовні неологізми), або були вжиті

тільки в якомусь тексті, ситуації спілкування чи в мові певного автора (стилістичні, або індивідуально-авторські, неологізми-оказіоналізми) (Карасик, 2002, с. 11).

Неологізмами в лексиці вважаються слова або значення, що з'явилися у мові порівняно недавно. Часові рамки віднесення одиниці до неологізмів з моменту входження слова у мову коливаються від кількох років до кількох десятиліть (Колоїз, 2009, с. 25-27).

Неологізми найчастіше утворюються з прагматичними цілями комунікації у конкретний момент часу, в конкретній ситуації спілкування. Будучи здійсненням певного комунікативного наміру, нові лексичні одиниці стають продуктом дискурсу. Більшість неологізмів пов'язані з розвитком науки, техніки, культури, економіки. Джерелом неологізмів є як міжособистісний дискурс, так і дискурс засобів масової інформації.

Л. Гільбер виділяє три фактори, що впливають на створення нових лексико-фразеологічних одиниць:

- 1) деномінативний (необхідність позначити новий об'єкт);
- 2) стилістичний (потреба в експресивно забарвленій мові);
- 3) тиск мовної системи (утворення потенційно можливих слів на основі вже існуючих моделей) (Столярова, 2005, с. 1).

Неологізми тісно пов'язані з okazіональними утвореннями. К. Пешель наводить у своїй роботі схему, яка вказує на різницю між okazіоналізмами та неологізмами (Peschel, 2000, с. 6):

Оказіоналізм → Неологізм → Узуалізм → Лексикалізована одиниця

За цією схемою кожен неологізм виникає як okazіоналізм. Відповідно, будь-який okazіоналізм дослідниця трактує як потенційний неологізм та лексикалізовану одиницю. Кожен неологізм був свого часу okazіоналізмом, але не кожен okazіоналізм стає неологізмом. Також не завжди можливо визначити, до якого класу віднести конкретну лексему – до okazіоналізмів чи неологізмів. Деякі лексеми спочатку розглядають як (потенційні) неологізми, але через рідкість вживання або неприйняття мовцями пізніше вони

виявляються okazіоналізмами. Те, що в певний період часу ще не лексикалізоване, може пізніше за певних обставин стати узуальним. Тому це поняття потрібно розглядати лише синхронно. До уваги варто брати лише актуальний стан мови «тут і зараз» (Щерба, 2006, с. 105).

Оказіоналізми деколи помилково вважають неологізмами, та це не так. Межа між неологізмами та okazіоналізмами лежить на рівні реалізації ними свого функціонального навантаження. Формування нової назви несе у собі переважно номінативну мету (виникає потреба назвати нове поняття для його уведення до суспільної комунікативної практики). Така нова лексична одиниця функціонально з'являється для багаторазового використання, переходячи з часом до складу активної лексики (за відповідних умов). Це – власне неологізми.

У зв'язку з двояким (вузьким і широким) розумінням терміна «неологізм» варто вести мову про різнобій не тільки у визначенні критеріїв нових слів, але і в їхній класифікації. У залежності від того, на які ознаки спирається дослідник у своїй роботі, пропонуються традиційні класифікації або спеціальні класифікації з врахуванням ознак, властивих тільки для нових мовних одиниць, які аналізуються (наприклад, поділ неологізмів за ступенем їхньої новизни, тривалості існування тощо).

Серед багатьох спроб мовознавців створити універсальну класифікацію неологізмів, можна виокремити дві найбільш повні класифікації неологізмів у сучасній лінгвістиці. Спробу об'єднати існуючі класифікації всіх варіантів нових слів робить С. І. Алаторцева. Вона поділяє неологізми, як лексико-фразеологічні новації, на 5 розрядів:

- 1) за формою мовної одиниці;
- 2) за ступенем новизни;
- 3) за способом номінації;
- 4) за відношенням до мови і мовлення;
- 5) за тривалістю існування (Алаторцева, 1998, с. 50).

На нашу думку, існуючі класифікації можуть бути розширені за рахунок вивчення процесів неологізації на фонетичному, граматичному, стилістичному рівнях (окрім лексичного).

Друга класифікація, представлена авторським колективом навчального посібника «Неологія і неографія сучасної російської мови» Т. В. Поповою, Л. В. Рацибурською і Д. В. Гугунави (Пронина, 2013, 166–169), має багато спільного з класифікацією С. І. Алаторцевої. Автори виділяють неологізми за чотирма параметрами:

- 1) за видом мовної одиниці (за формою у С. І. Алаторцевої);
- 2) за ступенем новизни;
- 3) за видом реалії, що позначається;
- 4) за способом утворення.

Досліджуючи явище неологізмів, вчені поділяють дві полярні думки. Одні впевнені, що поява з кожним роком все більшої кількості неологізмів – це не тільки історично неминучий, але й життєво важливий процес для мови, який забезпечує її відповідність потребам суспільства, розвиток та збагачення мовної культури народу. Інші ж вчені продовжують дотримуватися упередженої думки, яка була поширена ще у XVIII ст. та яка стверджує, що неологізми «псують» народну мову й, так само як і запозичення, є небажаним явищем, яке слід викорінювати. Дослідниця Н. З. Котелова порівнює кожне нове слово з новим камінцем, який закладається до піраміди мови, яку творять народи продовж віків, засвідчуючи своє буття (Лавренюк, 2016, с. 5).

Оскільки кожна мова володіє унікальними особливостями, специфікою словотвору та лексичної системи, процес утворення та функціонування неологізмів у різних мовах може різнитися. Звернемося до вивчення рівня розробленості наукової думки стосовно сутності та особливостей неологізмів у китайській мові.

1.2. Вчені-китаєзнавці про особливості утворення та функціонування неологізмів у китайській мові

Як і в лінгвістиці загалом, у китаєзнавстві ще не було вироблено єдиного підходу до розуміння поняття неологізму. Безумовно, лексика китайської мови також безперервно поповнюється, з'являються нові лексичні одиниці, які позначають сучасні та нові явища і поняття (Серажим, 2002, с. 63). Втім, у китайській мові поняття «неологізм» (у китайському мовознавстві 新词语 – xīn cí yǔ) має відмінні від інших мов риси й тенденції (郭嘉伟, 亢世勇, 2007, с. 422).

Поняття «неологізм» в китайському мовознавстві є різнобічним і на даний момент існує кілька найбільш поширених його визначень:

1. Неологізми – це нові лексичні одиниці, утворені за усталеними в китайській мові словотворчими моделями. Новостворені слова задовольняють потребу суспільства у назві фрагментів дійсності, яка виникає через розвиток структур суспільства і розвиток різних сфер діяльності. До того ж, неологізмами можуть бути запозичені з інших мов або діалектів слова, які отримують нові способи вживання і нове значення у мові (江蓝生, 2014, с. 9-13).

2. Неологізми – це лексичні одиниці, які виникли у китайській мові порівняно недавно, разом з появою нових предметів, концепцій або явищ, а також слова, які вживалися раніше, але отримали нове значення і вживаються регулярно тільки у новому значенні (刁宴试、盛继艳, 2003, с. 4-10);

3. Неологізми – це слова, які раніше існували в китайській мові у певний період часу, але, набули нового значення і використовуються у новоявлених значеннях або ж слова, які вступили у вжиток порівняно недавно (俞允海. 论新词语研究, 2020, с. 221).

4. Неологізми – це нові слова або словосполучення, поки ще не закріплені у мові та які не ввійшли до активного словникового складу мови, а

новизна цих лексичних одиниць відчувається самими носіями мови (Горелов, 1984, с. 35).

Загалом же, у китайському мовознавстві та працях китаєзнавців виділяються три основні підходи до розуміння явища неологізму в китайській мові. Послідовники першого підходу відносять до неологізмів не тільки нові лексичні одиниці, створені за словотворчими моделям китайської мови, але і запозичення з інших мов, професіоналізми, веньянізми, діалектизми, а також застарілу лексику, яка набула нового значення.

Прихильники другого підходу вважають неологізмами нові слова, які описують нові предмети і явища, що з'явилися в результаті розвитку науки і техніки, а також слова, що отримали новий зміст. На думку прихильників третього підходу, неологізми – це власне нові слова, вже наявні в мові слова, які отримали новий сенс, а також застарілі лексичні одиниці, які перейшли з пасивного стану в активне вживання (孙常叙, 1956, с. 7).

Тож, прихильники всіх трьох підходів сходяться на думці про те, що до неологізмів можуть входити не лише новотвори, але й переосмислені лексичні одиниці. Загалом же, визначення неологізмів за денотативною ознакою (як слів, що позначають нові реалії) або стилістичною (що супроводжуються ефектом новизни) не охоплюють всі неоодиниці, які виникають у мові. При цьому їх розуміння як слів, відсутніх у словниках, не опирається на властиві даним мовним засобам особливості.

На нашу думку, найбільш повно поняття неологізму в китайській мові розкривається у визначенні китайського дослідника Лю Сяо Нань, який називає неологізмом нове слово, яке носій мови створює і використовує для чіткого формулювання нової ідеї, поняття, коли не може знайти відповідне слово у звичній книжковій або побутовій лексиці (Мартине, 1960, с. 112). Це визначення неологізму є вузько-науковим, однак воно виявляє причину виникнення неологізмів, яка полягає в тому, що нові поняття спонукають людей створювати новотвори для називання нових речей і понять.

Загалом, вчені виокремлюють дві групи факторів появи неологізмів у китайській мові: це позамовні фактори (зовнішні) та лінгвістичні фактори (внутрішні) (Власова, 2014, с. 41).

Позамовні чинники складаються з соціально-культурних чинників (соціально-культурної взаємодії китайців з іншими національностями і представниками інших країн) і соціально-психологічних чинників (психологія колективу як єдиного цілого, психологія наслідування і т. д.). До лінгвістичних факторів належать нові мовні одиниці, створені за існуючими словотворчим моделям або унаслідок переосмислення мовних форм (Власова, 2014, с. 42).

Дослідниці Т. А. Уривська та А. Р. Алікберова вказують, що всі сучасні мовні зміни пов'язані з двома процесами: з одного боку, діє тенденція до спрощення мовної системи, з іншої ж – з'являються нові реалії, для найменування яких і використовуються неологізми (Шевченко, 2005, с. 1592). Про це явище ще у ХХ ст. говорив дослідник А. Мартіне, вважаючи головною рушійною силою змін в мові саме принцип економії – прагнення людини звести до мінімуму свою розумову і фізичну діяльність. Чим простішою є система мови, тим простіше і результативніше виявляється комунікативний акт (Мойсеєнко, 2012, с. 50).

Виникнення неологізмів дослідники цього мовного явища пов'язують, передусім, із таким зовнішнім чинником, як соціальний розвиток, розвиток нових напрямків науки, технологій, поява нових явищ та предметів, які потребують найменування. Китайський вчений Юй Юньхан вказує, що відсутність у мові нових слів свідчить, передусім, про відсутність прогресу суспільства (俞允海. 论新词语研究, 2020).

Таким чином, неологізми в китайській мові – це слова або словосполучення, які не існували раніше, а також існуючі раніше лексичні одиниці, які отримали нове значення і вживаються у цьому значенні. Характерною рисою неологізмів є яскравий відтінок новизни. Лінгвістичні та

позамовні чинники мали і продовжують впливати на прогресивне зростання кількості нових слів у китайській мові.

Явище неологізмів у китайській мові є досить широко вивченим у китайській, українській, російській науковій думці та у працях вчених-китаїстів з інших країн. Досить широко розроблені класифікації неологізмів китайської мови, переважно – за структурним, етимологічним, семантичним, тематичним критеріями.

Так, за місцем виникнення китайські дослідники Го Хунцзі та Чжоу Цінцін виділяють наступні групи неологізмів:

- неологізми, що виникли на континентальному Китаї;
- лексеми, які проникли в китайську мову з Гонконгу, Макао і Тайваню;
- неологізми, які увійшли до сучасної китайської мову з найбільш поширених діалектів (пекінського, кантонського діалекту, діалекту У тощо);
- неологізми, що виникли і функціонують в Інтернет-середовищі (刘涌泉, 1994, с. 40).

Аналогічним чином, неологізми, які стосуються Інтернет-середовища та сфери інформаційних технологій (ІТ) виокремлюються в окрему групу і за тематичним критерієм.

Українська дослідниця О. Тихонова також розглядає неологізми китайської мови за історичним критерієм, тобто розділяє їх на групи, відповідно до періоду входження у китайську мову. О. Тихонова стверджує, що чим швидшими темпами відбувається розвиток суспільства, тим швидше у мові з'являються й неологізми. На сучасному ж етапі нові слова виникають, передусім, завдяки економічному, науковому й технічному розвитку. Особливо цьому процесу сприяють поєднання економічних і науково-технічних термінів (Урывская, 2016, с. 131).

У працях дослідників увага приділяється також і структурним та семантичним властивостям неологізмів китайської мови. Розроблено декілька

типологій китайських неологізмів на основі цих критеріїв. Російська дослідниця А. А. Хаматова стверджує, що значну частину неологізмів сучасної китайської мови становлять багатоскладові слова. Це пов'язано, у тому числі й із сучасною тенденцією розвитку нової китайської лексики, яка полягає в ускладненні кількісної структури слова або полісилабізмом (збільшення кількості трьох-, чотирьох і більше лексем) (Хаматова, 2006, с. 9). За підрахунками вченої, серед нових слів, які увійшли в китайську мову за останні десятиліття, переважають трьохскладні слова (наприклад, 單人族 *dān rén zú* – «люди, що воліють жити на самоті і стороняться інших людей») (Хаматова, 2006, с. 10).

Окрім того, А. А. Хаматова відмічає, що у китайській мові останнім часом з'являється все більше так званих «літерних» неологізмів. Тенденція до появи нових слів змішаного типу (з використанням літер латинського алфавіту та цифр) залишається наразі практично незмінною (Ярцева, 1990, с. 180).

Загалом же, аналіз сучасних досліджень способів творення неологізмів китайської мови (праці А. А. Хаматової, В. І. Горелова (Горелов, 1984, с. 129), О. Тихонової та ін.) дозволив визначити, що вчені виділяють, передусім, наступні словотвірні моделі та способи творення неологізмів:

1. Словоскладання, тобто примикання одного компонента до іншого, де сенс нової лексичної одиниці часто залежить від значення складових її морфем. Словоскладання підрозділяється на дві значні групи: складні слова сурядні та складні слова пірядні.

2. Напівафіксація – спосіб словотворення, при якому до кореня слова приєднується напівзнаменні морфемі. Напівафіксація підрозділяється на напівпрефіксацію та напівсуфіксацію.

3. Афіксація – приєднання афіксів до знаменних слів. Афікс позбавлений предметно-лексичного значення, але володіє абстрактно-граматичним значенням. Афіксація підрозділяється на префіксацію та суфіксацію.

4. Транспозиція – перехід лексичної одиниці з однієї частини мови в іншу.

5. Редуплікація – словотвірний спосіб, який полягає у подвоєнні знаменної морфеми або складанні двох ідентичних морфем.

6. Фонетичне відокремлення – це фонетико-морфологічний спосіб словотворення, який є звуковим розмежуванням двох варіантів однієї морфеми. Фонетичне відокремлення підрозділяється на два різновиди: фонетичне відокремлення зі зміною наголосу і редукцією тону і фонетичне відокремлення зі зміною етимологічного тону.

7. Семантичне відокремлення – результат смислового розщеплення лексичної одиниці, відрив одного зі значень слова від інших, унаслідок чого на місці одного слова з'являється два омоніми (Горелов, 1984, с. 28).

8. Контракція – вид аббревіації, який полягає у скороченні (стягненні) складних лексичних одиниць. Морфемна контракція підрозділяється на 4 види: трискладову, чотирискладову, п'ятискладову і контракцію особливого типу.

У дослідженні А. А. Хаматової також звертається увага на продуктивність цих типів творення неологізмів. Дослідниця вказує, що більшість нових лексичних одиниць – це складні слова, утворені за допомогою словоскладання з атрибутивним типом зв'язку (Хаматова, 2000, с. 12). Атрибутивна модель є однією з найпродуктивніших в сучасному китайському словотворенні. Вона полягає у тому, що один елемент слова позначає сам предмет, а інший його ознаку. Прикладами неологізмів, утворених за цією моделлю словотворення можуть слугувати такі лексеми, як 深改 shēn gǎi – «поглиблене проведення реформ» або 码农 mǎ nóng – «програміст».

Іншим продуктивним способом словотвору неологізмів є суфіксальний спосіб. Серед активних словотворчих суфіксів, які часто використовуються для утворення неологізмів вчені виділяють 族 zú, 门 mén, 哥 gē, 体 tǐ. Продуктивними засобами словотвору у сучасній китайській мові слугують

також такі афікси і напівафікси: 多 duō , 高 gāo, 软 ruǎn, 大 dà, 热 rè, 户 hù, 盲 máng, 坛 tán, 感 gǎn (Хаматова, 2000, с. 12).

Продуктивним способом словотворення в сучасній китайській мові можна вважати також морфемну контракцію, тобто «утворення нових слів у результаті випадання зі складних слів або термінологічних словосполучень тих чи інших значущих компонентів (морфем) (Хаматова, 2000, с. 13). Прикладом неологізмів, утворених за цією словотвірною моделлю є слова 弃疗 qìliáo від 放弃 治疗 fàngqì zhìliáo – «відмовитися від лікування»; 全深改 quán shēn gǎi – від 全面 深化改革 quánmiàn shēnhuà gǎigé – «всебічне поглиблення реформ» тощо.

З 2010 р. у китайській мові також намітилася тенденція до використання звуконаслідувальних та інтонаційних елементів для утворення нових слів. Прикладом є лексема 壁咚 bì dōng – спосіб виразити свої почуття, зізнатися в любові, який часто демонструють у китайських та корейських романтичних серіалах та фільмах – чоловік притискає дівчину до стіни (壁 bì), плескає по стіні рукою, видаючи звук 咚 dōng («тук»), і потім зізнається у коханні.

Дослідниці Т. А. Уривська та А. Р. Алікберова (Шевченко, 2005) звертають увагу на такий поширений в сучасній китайській мові тип неологізмів, як «літерні» неологізми. Серед цих лексичних одиниць змішаного типу виділяють такі підгрупи:

- неологізми, які складаються тільки з букв, наприклад: ВАТ – назви трьох найбільших інтернет-сайтів у Китаї (Baidu, Alibaba, Tencent);
- неологізми, які складаються з ієрогліфів і букв латинського алфавіту, наприклад: Н 族 – Н zú (Н – high, healthy, honest, harmony, honey, hope, handsome) – люди, які володіють високими моральними якостями, мають привабливу зовнішність, гарну освіту та високий рівень доходу; 融 e 购 – róng e gòu – платформа для електронної торгівлі та ін.;

– неологізми, які складаються з ієрогліфів і цифр, наприклад: 37 度婚姻 – 37 dùhūnyīn – модель міцного шлюбу (образний вислів, у якому почуття між подружжям відповідають нормальній температурі тіла, тобто – близько 37 градусів за Цельсієм); 猎 2014 – lièhú 2014 – спеціальні заходи органів громадської безпеки Китаю, спрямовані на затримання осіб, які проживають за межами КНР, що підозрюються у скоєнні економічних злочинів;

– неологізми з ієрогліфів, букв і цифр, наприклад: 2H 准测 – 2H zhǔnzé – правила, яких слід дотримуватися під час змагання: зберігати внутрішню рівновагу і прагнути до перемоги (від англ. H – humble, H – hungry).

За тематичним критерієм вчені виокремлюють неологізми у найрізноманітніших сферах життя суспільства – у повсякденному спілкуванні (особливо обширною є група повсякденних неологізмів, які використовуються в Інтернет-спілкуванні), у сфері політики, економіки, науки й техніки, медицини, освіти та інших областях знань та діяльності людини. У цьому дослідженні звертаємо увагу на групу неологізмів китайської мови, які стосуються сфери науки й техніки, а зокрема – області ІТ (інформаційних технологій), яка на сьогодні особливо бурхливо розвивається у Китаї та всьому світі, а значить і продукує велику кількість мовних новотворів.

1.3. Місце неологізмів у лексиці ІТ-сфери китайської мови: огляд літератури

Безліч вчених, які приділяють увагу питанню неологізмів у сучасній китайській мові, вказують, що значна кількість лексичних новотворів з'являються саме в області сучасних інформаційних технологій та Інтернету. Звернемося до наукової рецепції явища неологізму в ІТ-сфері.

Передусім, варто з'ясувати саме поняття ІТ та визначити особливості функціонування мови у цій галузі наукового знання. Інформаційні технології (англ. information technology або ІТ) – це розвиток, функціонування і технічне

обслуговування комп'ютерного обладнання і систем програмного забезпечення для організації та передачі інформації в електронному вигляді (The New Oxford Dictionary of English, 2001). Ця сфера діяльності людини, а також сфера існування мови, передбачає, по-перше, високий рівень інтелектуального розвитку провідних фахівців, і спрямованість на цільову аудиторію. По-друге ж, прийнято вважати, що сучасні інформаційні технології являють собою сукупність таких процесів і явищ як брендинг, продаж, реклама, комп'ютеризація, ЗМІ, які в тісній взаємодії один з одним продукують значну кількість неологізмів національної мови (Cotton, 2007, с. 201).

Вчений Т. Артур, який досліджує функціонування мови в умовах бурхливого розвитку науки, який спостерігається у ХХІ ст., вказує, що високоефективні наукові й технологічні відкриття по всьому світу заслужено дозволяють сказати носіям різних культур і представникам гетерогенних мовних сімейств, що ХХІ ст. – це століття інформаційних технологій (Arthur, 2009, с. 31).

Погоджуємося з цією думкою, адже інформаційні технології сьогодні активно застосовуються у всіх сферах життя сучасної людини: економічній, соціальній, науковій, промисловій, транспортній, авіаційній тощо. Багато з того, що колись уявлялося фантастичним людині минулого століття (наприклад, політ в космос, використання підводних човнів, використання комп'ютерних пристроїв, винахід роботизованих пристроїв та ін.) для людини ХХІ ст. вже стало повсякденним.

Неологізми ІТ-сфери – явище досить нове у будь-якій мові світу. Новизна його обумовлюється тим, що носії й творці даної лексики – представники відносно молодих професій: програмісти, ІТ-фахівці, веб-дизайнери та інших, пов'язаних з інформаційною сферою.

В. Д. Бостан виокремлює декілька груп неологізмів, пов'язаних зі сферою ІТ (Бостан, 2020):

- неологізми необхідні для визначення понять, які до цього не існували, наприклад: *гаджет, ноутбук, SMS, терабайт* і т. д.;
- неологізми, що позначають поняття, які не існують в реальності, але є можливими у фантазіях або ймовірні при подальшому розвитку науки і техніки (прикладом можуть слугувати такі найменування, як *телепорт, космічний ретранслятор* і т. д.);
- неологізми пов'язані з лексичним одиницям, які повторюють слова з тим самим значенням (часто це кальки з англійської мови, оскільки саме вона є джерелом більшості ІТ-неологізмів у інших мовах світу). Прикладом такого неологізму в українській мові може слугувати пара «ноутбук – лептоп».

Аналіз праць, присвячених неологізмам китайської мови показав, що більшість дослідників звертають особливу увагу на функціонування неологізмів в Інтернет-середовищі, при цьому ІТ-сфера як область виникнення та функціонування неологізмів вивчена недостатньо повно.

О. Ж. Баяртуєва вказує, що саме розвиток Інтернет-технологій та інших інформаційних технологій, який особливої активності набув наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. спричинив потік нових слів у китайську мову. Втім, не тільки науково-технічний прорив, але й інтенсивна інтеграція Китаю у світовий культурний простір стали запорукою проникнення у китайську мову безлічі нових запозичень та утворення нових слів на базі китайської мови для позначення новітніх технологічних явищ та об'єктів (Бачурин, 2018, с. 112-115).

Важливо зазначити, що Китай – це країна, у якій спостерігається справжнє панування ІТ та Інтернет технологій. У 2019 р. на саміті лідерів ринку інформаційних технологій у доповіді «Про розвиток ІТ-індустрії Китаю» було повідомлено, що КНР вийшла на 4-е місце у світі за індексом розвитку ІТ-індустрії. Такі крупні міста країни як Пекін, Шеньчжень і Шанхай займають перші три місця у країні за цим показником (Клушина, 2008, с. 244). На сьогодні Китай є країною, яка вважається однією з найперспективніших у

сфері ІТ, при цьому країна активно залучається до міжнародних проєктів в області розвитку ІТ, співпрацює з іншими провідними країнами світу.

Немає сумніву в тому, що лідерство КНР в області розвитку ІТ впливає на мову цієї галузі. Оскільки ІТ-сфера є сферою науково-технічною, то переважно її лексика – це термінологія та професіоналізми. Окрім того, окремо можна виокремити професійний сленг ІТ-працівників, які вони використовують для позначення явищ, пов'язаних зі своєю професією, та які використовують у професійному міжособистісному спілкуванні.

Попри очевидну важливість вивчення ІТ-неологізмів китайської мови, а також значної продуктивності неологізмів та запозичень саме у цій області лексичних новотворів китайської мови, відчувається помітний брак досліджень, присвячених цій тематиці, як в українському китаєзнавстві, так і в іноземних наукових джерелах. Здебільшого лексика ІТ-сфери розглядається у контексті вивчення неологізмів Інтернет-середовища, а також у наукових працях, присвячених вивченню професійної та вузькопрофільної термінології китайської мови.

Зокрема, виокремлюємо працю китайського дослідника Лі Біна «Способи поповнення лексичного складу китайської мови в ІТ-сфері», автор якої оминає напряму питання неологізмів у цій області, однак вивчає комп'ютерну термінологію китайської мови та основні шляхи її поповнення. Лі Бін вказує, що сучасна комп'ютерна лексика є одним із основних способів поповнення словникового складу китайської мови, адже ця сфера дуже активно поповнюється запозиченнями та новотворами на базі самої китайської мови. При цьому вчений зауважує, що основним джерелом виникнення комп'ютерної лексики в китайській мові слугує запозичення з англійської мови як міжнародної мови ІТ-сфери, яка однаково використовується у всіх країнах світу (Лю Сяо Нань, с.111-112, 2014).

ІТ-спеціаліст має, передусім, володіти англійською мовою. Вже потім, унаслідок взаємодії двох мов та двох культур у цій науково-технічній області, утворюються англіцизми, які становлять «лівову частку» всієї комп'ютерної

лексики майже всіх мов світу. Не є виключенням тут і китайська мова. Такі запозичення є інтернаціоналізмами, адже вони використовуються у всьому світі.

Звертається до питання ІТ-термінології китайської мови й російський дослідник В. В. Бачурін, який також фокусує увагу, передусім, на запозиченні як основному джерелі поповнення цієї області китайської лексики. При цьому вчений класифікує запозичення та виокремлює фонетичні, семантичні та фонетико-семантичні. Вчений також звертає увагу на прагнення до оптимізації мовного коду як характерну рису мовлення ІТ-спеціалістів. В. В. Бачурін приділяє увагу вивченню онлайн-спілкування ІТ-спеціалістів та фокусується на Інтернет-мовленні як основній області використання комп'ютерної термінології та комп'ютерного сленгу (Бачурин, 2018 с. 112). Доробок цього вченого, на нашу думку, також не розкриває всіх особливостей функціонування неологізмів китайської мови у ІТ-сфері, а лише оглядово торкається цього питання.

Таким чином, на сьогодні питання функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері не достатньо повно висвітлене у наукових працях. Це обумовлює необхідність більш детального аналізу особливостей неологізмів китайської мови в ІТ-сфері.

Висновки до розділу 1

Аналіз сутності явища неологізму показав, що у працях сучасних лінгвістів неологізмами вважаються слова або значення, що з'явилися у мові порівняно недавно. На сьогодні явище неологізмів досить широко досліджене у лінгвістиці. Окрім того, розроблено ряд класифікацій неологізмів, наприклад – неологізми поділяються на групи за формою мовної одиниці, за ступенем новизни, за способом номінації, за відношенням до мови і мовлення, за тривалістю існування.

Неологізм у китайській мові розуміється вченими-китаїстами як нове слово, яке носій мови створює і використовує для чіткого формулювання нової ідеї, поняття, коли не може знайти відповідне слово у звичній книжковій або побутовій лексиці. Неологізми в китайській мові – це слова або словосполучення, які не існували раніше, а також існуючі раніше лексичні одиниці, які отримали нове значення і вживаються у цьому значенні.

Аналіз сучасних досліджень способів творення неологізмів китайської мови дозволив визначити, що вчені виділяють такі словотвірні моделі та способи творення неологізмів, як словоскладання, напівафіксація, афіксація, транспозиція, редуплікація, фонетичне відокремлення, семантичне відокремлення, контракція як вид аббревіації.

У першому розділі також розглянуто особливості ІТ-сфери як області функціонування неологізмів. Визначено, що на сьогодні ІТ в Китаї надзвичайно активно розвивається, що виводить цю країну в лідери комп'ютерних технологій. Як наслідок, китайська мова активно поповнюється неологізмами з області інформаційних та комп'ютерних технологій.

З'ясовано, що неологізми ІТ-сфери – явище досить нове у будь-якій мові світу, новизна якого обумовлюється тим, що носії й творці даної лексики – представники відносно молодих професій: програмісти, ІТ-фахівці, веб-дизайнери та інших, пов'язаних з інформаційною сферою.

Окрім того, у розділі розглянуті праці, присвячені аналізу функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері. На сьогодні це питання недостатньо висвітлене в українських та іншомовних дослідженнях. Відповідно, виникає необхідність систематизації знань та аналізу корпусу неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері та вивчення їх функціонально-семантичних особливостей.

РОЗДІЛ 2. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НЕОЛОГІЗМІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ В ІТ-СФЕРІ

2.1. Сучасний китайський ІТ-дискурс як сфера функціонування неологізмів

Розглядаючи функціонально-семантичні особливості неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови, необхідно звернутися й до питання методологічних основ дослідження. Зокрема, слід звернутися до поняття дискурсу, що дозволить виокремити як окремий матеріал дослідження дискурс ІТ сфери китайської мови.

Дискурс як мовна одиниця з'явився у лінгвістиці внаслідок зосередження уваги дослідників на людському факторі мовлення. Саме поняття «дискурс» вже понад дві тисячі років вживається у значенні «діалог», «міркування», однак у якості лінгвістичного терміна воно почало вживатися не так давно, а саме у 50-ті рр. ХХ ст. Витоками аналізу дискурсу вважаються роботи американського лінгвіста З. Харріса, оскільки саме він вперше вжив цей термін у своїй статті «Аналіз дискурсу» у значенні методу аналізу зв'язного мовлення, спрямованого на те, щоб вивести дескриптивну лінгвістику за межі лише речення та для розробки теорії співвіднесеності мови та культури (Михайлова, 1999, с. 83-90).

Попри те, що дискурс є складним багатоплановим феноменом, який останнім часом все більше привертає увагу фахівців із різних областей мовознавчої науки, все ж у рамках різних лінгвістичних парадигм термін «дискурс» може містити різні значення, що робить це поняття одним із найбільш суперечливих у сучасній лінгвістиці. Таким чином, на сьогодні не існує єдиного та загальноприйнятого визначення поняття дискурсу, що, на

нашу думку, пов'язане із тим, що вкрай складно вмістити всі випадки його вживання та функціонування у одне визначення.

Для подання загальної картини всіх наявних напрямків дослідження дискурсу, можна виокремити такі підходи до тлумачення цього явища у сучасній лінгвістиці:

- дискурс визначається через текст або текст через дискурс;
- дискурс як когнітивний процес, пов'язаний із творенням мовленнєвої поведінки;
- дискурс як послідовність взаємозв'язаних висловлювань, об'єднаних єдиною ціллю;
- дискурс як складна комунікативна подія;
- дискурс як соціолінгвістична структура, яка твориться адресатом у конкретних комунікативних, соціальних та прагматичних ситуаціях;
- дискурс – комунікативна інтеракція адресанта та адресата, що відбувається у рамках певної комунікативної ситуації та має на меті реалізацію когнітивного, емоційного, фізичного та прагматичного впливу на адресата;
- дискурс – це зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними, соціальними, прагматичними, психічними та іншими факторами;
- дискурс – це текст, взятий у аспекті подій та представлений як соціально направлена дія.

З розвитком дискурсивного аналізу особлива увага почала приділятися інтеракціональній природі дискурсу. Було з'ясовано, що поняття дискурсу не обмежується лише письмовим та усним мовленням, однак позначає також позамовні семіотичні процеси. Таким чином, однією з головних ознак дискурсу як лінгвістичного явища є наявність соціального контексту. Н. Д. Арутюнова охарактеризувала цю рису дискурсу, назвавши його «мовою, зануреною у життя» (Арутюнова, 1981, с. 137). Підтримав цю думку і В. І. Карасик, підкреслюючи той факт, що дискурс поєднує у собі зв'язний текст, цілу низку екстралінгвістичних параметрів та соціальний контекст, який

створює уявлення про учасників комунікації, процеси створення та сприйняття інформації (Караулов, 2010, с. 264).

Б. М. Гаспаров співвідносить дискурс із комунікативним простором, що у сукупності та взаємодії всіх своїх аспектів утворює цілісне комунікативне середовище, у якому мовці наче занурюються у процес комунікативної діяльності (Гаспаров, 1996, с. 297). На думку Ю. М. Караулова дискурс – це складне комунікативне явище, яке окрім тексту включає у себе також такі екстралінгвістичні фактори, як знання про світ, думки, установки та цілі адресата (Китай, 2020, с. 95).

Відповідно до лінгвістичного енциклопедичного словника поняття дискурсу трактується як «зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; текст, розглянутий в контексті подій; мовлення, розглянуте як цілеспрямований, соціальний акт, як компонент, що приймає участь у взаємодії людей і механізмах їх свідомості (когнітивних процесах)» (Макаров, 2003, с. 136).

На сьогодні існує низка типологій дискурсів, серед яких виділяють, у тому числі, й теле- та радіодискурс, кінодискурс, театральний та літературний, рекламний і політичний, релігійний дискурси та дискурс у сфері паблік рілейшнз (ПР) (Арутюнова, 1999, с. 896). Можна говорити про те, що кожна професійна сфера та інші сфери діяльності людини мають свій дискурс. Не є виключенням і ІТ сфера, яку розглядаємо як матеріал дослідження у цій роботі.

ІТ дискурс розглядається сучасними лінгвістами також як комп'ютерний дискурс, або професійний комп'ютерний дискурс та визначається як сфера спілкування фахівців, що володіють достатньою сумою знань про комп'ютерні та інформаційні технології, містить опис алгоритмів поведінки, дотримання яких є умовою успіху при їх використанні.

Виділяючи професійний комп'ютерний дискурс в окрему комунікативну практику, дослідники орієнтуються на такий показник, як єдність предметної

області та тематичної організації текстів, використовуваних у цій сфері спілкування. Єдність тематики, властива професійному комп'ютерному дискурсу, визначає те загальне, що є в його окремих жанрах, які подають відомості про комп'ютерні технології і на основі яких можливий діалог фахівців і користувачів комп'ютерних технологій.

Поняття «комп'ютерний дискурс» трактується у працях лінгвістів з двох позицій:

- 1) будь-яке спілкування у комп'ютерних мережах;
- 2) спілкування на тематику, пов'язану з комп'ютерним дискурсом, під яким мається на увазі вся сукупність текстів, об'єднаних спільною тематикою, пов'язаною із сучасними комп'ютерними технологіями (Семенас, 2007, с. 67–72).

Тексти комп'ютерних технологій розглядаються як форма фіксації інформації писемної, адресатної, комунікативної і спрямованої на процес чи результат, узуальної (частково регламентованої) і вільної, дескриптивної (описової) і аргументативної.

Комп'ютерним дискурсом вважається такий тип дискурсу, що представляє мовленнєву взаємодію користувачів чи спеціалістів-комп'ютерників безпосередньо чи в комп'ютерних мережах, і як поняття видове є реалізацією інваріантної моделі дискурсу, створеного представниками комп'ютерної спільноти з метою отримання нового знання, що представлене у вербальній формі та обумовлене комунікативними канонами комп'ютерного середовища.

Інформаційні технології широко поширилися у сучасному світі, проникнувши у більшість сфер діяльності людини. Їх сферами застосування є економіка, політика, культура, наука, освіта тощо. З цього випливає, що дискурси цих сфер змінилися, включили в себе щось нове.

Матеріали сайтів ІТ як особливої професійної сфери відносяться до професійного дискурсу. Внаслідок цього, цей дискурс відноситься також і до перформативних типів – інформація, представлена в ньому, є фактами. Вона

може бути як первинною – тобто такою, що не існувала у дискурсі раніше, так і вторинною – вже відомою, але якимось чином переробленою. Це призводить до висновку про інтертекстуальність дискурсу ІТ.

«Інформаційна технологія – це процес, що використовує сукупність засобів і методів збору, обробки і передачі даних (первинної інформації) для отримання інформації нової якості про стан об'єкта, процесу або явища (інформаційного продукту)» (Попова, 2005, с. 6). Інформаційні технології тісно пов'язані з інформаційними системами, які є для них основним середовищем.

В інформаційну систему входить, серед іншого, програмне забезпечення – загальносистемні та спеціальні програмні продукти, а також технічна документація. Загальносистемні програмні продукти визначаються як комплекси програм, орієнтованих на користувачів і призначених для вирішення типових завдань обробки інформації. Спеціальне програмне забезпечення має наступне визначення – «сукупність програм, розроблених при створенні конкретної інформаційної системи» (Верещагіна, 2015, с. 10).

У плані текстів цей дискурс представлений загальноадресатними текстами – текстами програмного забезпечення, технічною документацією, а також статтями і навчальною літературою. Відповідно до цілей цих текстів, жанрами дискурсу є насамперед імперативний та інформативний. У програмному забезпеченні велику роль відіграє культурна приналежність тексту – вона може стосуватися культури його творців і мови, або ж глобальної, інтернаціональної культури.

Ця особливість майже не стосується технічної документації, оскільки вона належить до науково-технічного або виробничо-технічного стилів, і, відповідно, у ній превалюють такі ознаки як стислість, однозначність та ясність, відсутня експресивність. І в технічній документації, і в тексті програмного забезпечення присутня професійна лексика, однак у випадку з технічною документацією її представлятиме здебільшого термінологія.

Модальність текстів дискурсу, яка спочатку була офіційною, зараз поступово зсувається в бік напівнеофіційності, у залежності від цільової аудиторії тексту. Мови текстів можуть бути найрізноманітнішими, однак, оскільки англійська мова на цей момент є найпоширенішою у сферах науки і бізнесу, використовується найчастіше саме вона. Тексти, при комунікації за допомогою комп'ютера можуть редагуватися, однак, тим не менш, вони здебільшого статичні.

В силу особливостей дискурсу, що дозволяють використовувати мультимедійний контент, задіюються обидва канали зв'язку – письмовий та усний. Крім того, тексти у письмовому вигляді відрізняються від традиційних можливістю включення гіпертексту, що робить тексти з ним нелінійними і не дозволяє встановити їх чіткі межі. Проте, смислова зв'язність залишається важливим принципом створення текстів. Комп'ютерно-опосередкована комунікація щодо письмових текстів забезпечує менший інтервал між дією, сприйняттям і реакцією, що, у цьому дискурсі, ріднить їх з усним мовленням.

Ще одна особливість пов'язана з учасниками комунікації дискурсу ІТ. У силу своєї тематики дискурс інформаційних технологій багато в чому пов'язаний з комп'ютерним дискурсом, а саме у використанні комп'ютера як посередника у комунікації між учасниками. У силу стилю текстів, адресанти – автори текстів – не проявляють себе експліцитно. Учасниками комунікації можуть бути як фахівці у цій області, так і не фахівці – комунікація може відбуватися у всіх трьох можливих форматах: теоретичному, практичному і буденному.

Таким чином, дискурс ІТ відноситься до професійних дискурсів, внаслідок чого він володіє властивими таким дискурсам особливостями, наприклад – професійною лексикою, термінологією, інтернаціоналізмами тощо. При цьому, в силу свого проникнення у багато сфер людської діяльності цей дискурс вкрай різнобічний – сфера застосування інформаційних технологій дозволяє виділити численні субдискурси, які, однак, занадто великі й численні для розгляду їх у рамках цього дослідження.

Відмінні характеристики дискурсу проявляються у багатьох випадках, в комп'ютерній опосередкованості комунікації, але здебільшого у його тематиці, яка передбачає широке використання термінології в текстах даного дискурсу.

Особливості дискурсу ІТ як матеріалу цього дослідження обумовлює й методологію дослідження функціонально-семантичних особливостей неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови.

2.2. Методологія вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері

Розглянемо методологічні засади дослідження та методи, які використовуються у цій роботі для вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері.

Оскільки об'єкт дослідження вивчається на матеріалі дискурсу ІТ, одним із методів дослідження виступає **дискурс-аналіз**. Як самостійна галузь наукового знання дискурс-аналіз зародився з 1960-ті рр. у Франції у результаті об'єднання лінгвістики, критичної соціології та психоаналізу в рамках загальних тенденцій розвитку структуралістської ідеології. У роботах основоположників цього напрямку Є. Бенвеніста, Л. Альтюссера, Р. Якобсона, Р. Барта, Ж. Лакана та інших продовжувалась ідея запропонованого Ф. де Соссюром поділу мови та мовлення.

Дискурс-аналіз в останнє десятиліття все частіше відносять до числа найпопулярніших методів дослідження у суспільних та гуманітарних науках. Дискурс-аналіз – це міждисциплінарна область знання, у якій поряд з лінгвістами беруть участь соціологи, психологи, фахівці зі штучного інтелекту, етнографи, літературознавці, стилісти та філософи. Це перспективна область дослідження, оскільки вона допомагає зрозуміти, як «працює» мова у тих чи інших життєвих ситуаціях, які ментальні процеси

відбуваються в ці моменти, і як все це пов'язано з психологічними та соціокультурними факторами (Введенська, 2001, с. 63).

Дискурс-аналіз (від грецького слова: *διεξοδος* – це «шлях, виклад, розповідь»; від лат. слова: *discoursus* – «бесіда, аргумент, розмова»; від франц. слова: *discourse* – «мова»). Дискурс-аналіз – це сукупність аналітичних методів інтерпретації різного роду текстів чи висловлювань як продуктів мовленнєвої діяльності людей, здійснюваної у конкретних суспільно-політичних обставинах та культурно-історичних умовах.

Дискурс-аналіз дозволяє виділити не тільки істотні характеристики соціальної комунікації, а й другорядні, змістовні та формальні показники (наприклад, тенденції в варіативності мовних формул або побудові висловлювань). У цьому незаперечна перевага даного підходу, тому методи моделювання дискурсу, обґрунтування його компонентів і вивчення його структури як цілісної комунікаційної одиниці активно використовуються різними дослідниками (Зеленько, 1999, с. 45).

Дискурс-аналіз – це аналіз мовних форм, визначення мети і функцій їх використання в комунікації. Основні напрямки досліджень у області дискурс-аналізу – це структура наративів, значення і контекст у дискурсі, приховане значення, інтертекстуальність, невербальні засоби комунікації, соціальна ситуація комунікації, лінгвістична маніпуляція.

У ході дослідження текстів ІТ сфери китайської мови також застосовується **текстовий аналіз**, спрямований на вивчення мови письмового тексту, його лексики, граматики, риторичної організації. Текстовий аналіз є частиною дискурс-аналізу та має наступні види: стилістичний текстовий аналіз, перекладацький текстовий аналіз, компаративний перекладацький аналіз. У цьому дослідженні застосовуємо стилістичний текстовий аналіз для аналізу функціонально-семантичних особливостей неологізмів (Землякова, 2010, с. 7).

Оскільки у дослідженні аналізуються функціонально-семантичні особливості неологізмів сучасної китайської мови у сфері ІТ, використовується також метод **семантичного аналізу**.

Семантичний аналіз – це окремих етап у послідовності дій алгоритму автоматичного розуміння текстів, що полягає у виділенні семантичних відносин, формуванні семантичного уявлення текстів. Один з можливих варіантів представлення семантичного уявлення – це структура, що складається з «текстових фактів». Семантичний аналіз можливий і у межах одного речення. Такий прийом аналізу називається локальним семантичним аналізом.

Інший метод дослідження – **функціональний аналіз**. Сюди входить також моделювання функціонально-семантичних полів, під якими розуміють угруповання засобів різних рівнів мови, засновані на певній семантичній категорії, а також комбінування мовних засобів (Зеленько, 1999, с. 45).

У даному дослідженні використовується також такий різновид семантичного аналізу, як функціонально-семантичний аналіз. **Функціонально-семантичний аналіз** є одним з методів лінгвістичного дослідження, який сприяє виявленню специфіки використання неологізмів у дискурсі ІТ сучасної китайської мови. За допомогою запропонованого методу стає можливим визначення лексичного значення, функції та ролі неологізму у текстах, що входять до систему дискурсу ІТ китайської мови (Землякова, 2010, с. 7).

У дослідженні використовуються й наступні методи семантичних досліджень:

- **методика семантичного опису** розглядає відносини між значенням мовного знака і його вживанням, визначає характеристики об'єкта, що дозволяють зробити його денотатом описуваної мовної одиниці;
- **контекстуальний аналіз** заснований на спостереженні слів у типових контекстах мови та виявленні їх взаємовпливів. В основі методу

лежить припущення про те, що відмінності у значенні завжди пов'язане з різницею у контексті.

Методи структурного аналізу вивчають відносини та зв'язки між елементами мовної структури і включають:

- **дистрибутивний аналіз** розглядає сукупність всіх контекстів, у яких зустрічається мовна одиниця;

- **трансформаційний аналіз** використовується для визначення структурно-семантичних зв'язків між мовними одиницями. Цей метод дозволяє встановити словотвірні відносини між словами, вивчити синонімічні форми вираження при розгляді стилю з позиції граматики, є способом визначення вмотивованості некореневих слів;

- **морфемний аналіз** спрямований на вивчення мінімальних значущих елементів мови та їх морфематичної приналежності;

- **компонентний аналіз** (аналіз слова і семи) дозволяє досліджувати зміст значущих одиниць мови для розкладання значення на мінімальні семантичні складові. Метод спрямований на рішення проблем полісемії, синонімії, антонімії та контексту і ефективний при описі парадигматичних груп (предметних, синонімічних, словотворчих);

- **словотвірне моделювання** включає розробку стабільної структури, що має узагальнене лексико-категоріальне значення та здатна наповнюватися різним лексичним матеріалом. У процесі моделювання враховується структура і семантика окремих лексем і система організації лексики в цілому (Зеленько, 1999; Землякова, 2010).

У дослідженні також використовуються **методи збору даних**, зокрема – кабінетні методи збору даних, такі як аналіз літературних джерел, словників, тобто вторинної інформації. Для отримання достовірних результатів використовувані дані мають бути репрезентативними, тобто відображати реальну картину розподілу лінгвістичних одиниць в цілому і представляти лінгвістичне розмаїття розглянутих одиниць.

Зокрема, у ході вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів сучасної китайської мови у сфері ІТ використовується метод суцільної вибірки – відбір одиниць у порядку, представленому в джерелі (тобто, всіх підряд).

Також у роботі використовується **культурно-історичний підхід**, що включає історичний підхід (у рамках якого явища мови (неологізми ІТ сфери) розглядаються як результат динаміки розвитку суспільства і культури), морфологічний підхід (що вивчає складові мовного явища), антропологічний (що представляє мову і культуру як відображення соціального досвіду людини). У ході застосування культурно-історичного підходу вивчений вплив соціальних факторів на появу неологізмів у дискурсі ІТ сфери сучасної китайської мови.

У ході дослідження застосовується також **дескриптивний метод**, заснований на техніці ідентифікації, та який полягає в описі й аналізі складових мови у контексті його функціонування в соціумі. Елементи мови розглядаються формально і семантично. **Стилістичний метод**, який також використовується у дослідженні, направлений на дослідження стилів і пов'язаний з вивченням природи і ознак стилів мови і мовлення. У цьому дослідженні вивчаємо науково-технічний стиль китайської мови як сферу функціонування неологізмів ІТ сфери (Землякова, 2010, с. 7).

Таким чином, у ході дослідження функціонально-семантичних особливостей неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови будуть використані такі спеціальні методи лінгвістичного дослідження, як дискурс-аналіз, текстовий аналіз, семантичний, функціональний та функціонально-семантичний аналіз. Семантичні підходи до аналізу неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови включають використання методик семантичного опису, контекстуальний аналіз. Методи структурного аналізу, які використовуються у роботі включають дистрибутивний, трансформаційний, морфемний, компонентний аналіз, а також словотвірне моделювання. У дослідженні також використовуються методи збору даних. Для аналізу причин

запозичення та утворення неологізмів ІТ сфери на базі китайської мови, а також специфіки їх функціонування використовується культурно-історичний підхід.

Висновки до розділу 2

У другому розділі дослідження аналізуються теоретико-методологічні засади дослідження функціонально-семантичних особливостей неологізмів сфери ІТ сучасної китайської мови. Зокрема, визначено особливості сучасного китайськомовного ІТ-дискурсу як сфери функціонування неологізмів.

У розділі розглянуто поняття дискурсу, зокрема, з'ясовано, що однією з головних ознак дискурсу як лінгвістичного явища є наявність соціального контексту. Дискурс трактується у сучасних лінгвістичних дослідженнях як «мова, занурена у життя». Дискурс співвідноситься із комунікативним простором, що у сукупності та взаємодії всіх своїх аспектів утворює цілісне комунікативне середовище, у якому мовці наче занурюються у процес комунікативної діяльності. Це складне комунікативне явище, яке окрім тексту включає у себе також такі екстралінгвістичні фактори, як знання про світ, думки, установки та цілі адресата.

ІТ дискурс розглядається у розділі як професійний комп'ютерний дискурс, окрема комунікативна практика. Це такий тип дискурсу, що представляє мовленнєву взаємодію користувачів чи спеціалістів-комп'ютерників безпосередньо чи в комп'ютерних мережах, і як поняття видове є реалізацією інваріантної моделі дискурсу, створеного представниками комп'ютерної спільноти з метою отримання нового знання, що представлене у вербальній формі та обумовлене комунікативними канонами комп'ютерного середовища.

ІТ дискурс китайської мови включає тексти програмного забезпечення, технічну документацію, статті та навчальну літературу. Дискурс ІТ

відноситься до професійних дискурсів, внаслідок чого він володіє властивими таким дискурсам особливостями.

Аналіз методології вивчення функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері показав, що у ході дослідження функціонально-семантичних особливостей неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови будуть використані такі спеціальні методи лінгвістичного дослідження, як дискурс-аналіз, текстовий аналіз, семантичний, функціональний та функціонально-семантичний аналіз, семантичний опис, контекстуальний аналіз, дистрибутивний, трансформаційний, морфемний, компонентний аналіз, а також словотвірне моделювання, методи збору даних, культурно-історичний підхід.

РОЗДІЛ 3. ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НЕОЛОГІЗМІВ СУЧАСНОЇ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ В ІТ-СФЕРІ

3.1. Семантичні особливості ІТ-неологізмів сучасної китайської мови

Передусім, визначимо семантичні особливості ІТ-неологізмів сучасної китайської мови. Давно відомий той факт, що семантичні процеси, які відбуваються у мові, цілком і повністю відображаються на його лексиці. Відповідно, можна припустити, що комп'ютерні терміни як окремий клас лексичних одиниць китайської мови піддаються семантичним процесам полісемії, омонімії та синонімії у рамках мови спеціальних цілей, обслуговуючої область ІТ.

З обсягу комп'ютерної термінології та її суміжності з іншими дисциплінами слідує, що дані явища можуть спостерігатися у ній повсюдно, проте складно на разі визначити, за якими саме правилами вони протікають у китайській мові.

Зокрема, серед термінів, які становлять основну частину ІТ-неологізмів китайської мови, можна виокремити багатозначні терміни та омоніми. Перші відносяться до явища полісемії – тобто відносин спеціальних лексичних одиниць, які збігаються за своєю формою і суміжні за значенням. Другі ґрунтуються на явищі омонімії – відносинах лексичних одиниць, які збігаються за формою, але не пов'язані за значенням.

При вивченні явища багатозначності комп'ютерної термінології китайської мови також необхідно пам'ятати, що комп'ютерна термінологія представлена простими термінами і терміносполучень, які слід розмежовувати.

Терміну властиво набувати конкретизованого значення у складі термінологічних сполучень, а тому поява полісемії або омонімії для них стає неможливою з огляду на однозначність, яку привносять мовні елементи, які

розповсюджують ту чи іншу терміносполучень. Таким чином, явище полісемії і омонімії комп'ютерних термінів у китайській мові розглядається на основі простих термінів, які складають більше половини від загального числа спеціальних лексичних одиниць у досліджуваному матеріалі.

В ході аналізу встановлено, що порівняно незначна кількість термінів з області ІТ-неологізмів містять ознаки багатозначності. Деякі з них містять більше двох значень. Розглянемо всі види багатозначності, виявлені в ході дослідження.

Передусім, виділимо макросистемну полісемію. Аналіз полісемії комп'ютерних термінів у нашій вибірці виявив абсолютне превалювання багатозначних одиниць спеціальної лексики на цьому рівні. Як приклади наведемо наступні терміни:

1) 操作 cāo zuò – «операція», яке може використовуватися у значеннях:
а) праця (загальне значення); б) робота, виконувана машиною (технічне). Термін «операція» виник на основі метафоричного перенесення функції загальноновживаного слова 操作 cāo zuò зі значенням «праця» у термінологію галузі ІТ;

2) 接头 jiē tóu – «з'єднувач»: а) зв'язок, з'єднання (загальне значення); б) з'єднувач, роз'єм (технічне). У даному прикладі проглядається семантичний зв'язок комп'ютерного терміна «з'єднувач» і загальноновживаного слова 接头 jiē tóu у значенні «з'єднання», утворена за допомогою метафори.

Окрім того, існує міжгалузєва полісемія. Даний вид полісемії спостерігається у 20% одиниць зі вказаної вибірки багатозначних комп'ютерних термінів, наприклад:

1) 屏幕 píng mù екран: а) екран телевізора (тел.); б) комп'ютерний монітор (комп.). Приклад демонструє наявність у слова 屏幕 píng mù двох значень, які розрізняються на основі приналежності даної мовної одиниці відразу до двох термінологічних систем. У даному конкретному випадку мова йде про сферу телекомунікацій та область ІТ. Семантика комп'ютерного

терміна «монітор» виникла у результаті метафоричного переносу слова 屏幕 *píng mù* з визначення «телевізійний екран» на основі подібності за зовнішнім виглядом предмета;

2) 键盘 *jiàn pán* (клавіатура): а) клавіатура музичного інструменту; б) комп'ютерна клавіатура. Приклад аналогічний попередньому. Семантика комп'ютерного терміна «клавіатура» також утворюється за принципом подібності за зовнішнім виглядом;

3) 账户 *zhàng hù* (рахунок): а) банківський рахунок (екон.); б) обліковий запис, акаунт (комп.). Даний термін відображає родинні зв'язки і також утворений за допомогою метафори;

4) 病毒 *bìng dú* (вірус): а) вірус (мед.); б) вірус (комп.). Спостерігається міжгалузева полісемія. Комп'ютерний термін утворюється на основі метафоричного перенесення.

Міжсистемна, міжгалузева і внутрішньогалузева полісемія представлена у дуже малій кількості термінів, які володіють багатозначністю на всіх рівнях полісемії одночасно. Наприклад, термін 核心 *hé xīn* (ядро): а) центр (заг.); б) ядро (біол.); в) ядро процесора (комп.); г) ядро операційної системи (комп.). Значення даного терміну диференційовано між різними галузями науки і техніки, загальноживаною лексикою, а також всередині самої галузі ІТ. Спостерігаються семантичні відносини зазначених значень на всіх рівнях полісемії.

Існує безліч додаткових значень даного терміну в китайській мові на міжгалузевому рівні (ядро планети, ядро атома та ін.), а також два додаткових значення на внутрішньо-системному рівні: процесорне ядро може також розглядатися, як а) центральна частина процесора або б) один з основних функціональних блоків процесора.

Окрім того, можна виокремити макросистему та міжгалузеву полісемію. Даний вид полісемії спостерігається у наступних прикладах розглянутих лексичних одиниць:

1) 程序 chéng xù (порядок): а) програма, урядовий курс (політ.); б) порядок, процедура, процес (заг.); в) процес, процедура (тех.); г) програма (комп.). Даний приклад містить 4 основних значення, які відрізняються на міжсистемному та міжгалузевому рівнях. Перенесення значення здійснюється, як і в усіх попередніх прикладах, на основі метафори;

2) 单位 dān wèi (одиниця): а) одиниця виміру (заг.); б) організація (заг.); в) об'єкт (будівн.); г) бойова одиниця, юніт (комп.). Даний термін містить у собі принаймні 4 різних значення, одне з яких «юніт» відноситься до однієї з областей ІТ – ігрової індустрії. Перенесення здійснене на основі метафори.

Міжгалузєва і внутрішньогалузєва полісемія спостерігається на прикладі такої лексеми, як 驱动器 qū dòng qì (драйвер): а) драйвер (тех.); б) драйвер, дисковод (комп.); в) програма-драйвер (комп.). Спостерігається два значення спеціального терміна «драйвер» на внутрісистемному рівні та одне на міжгалузєвому. Всі значення утворені за допомогою метафоричного перенесення функції.

Макросистемна та внутрішньо-системна полісемія спостерігається на прикладі наступного простого терміну: 资料 zī liào (дані): а) матеріали, дані (заг.); б) дані (комп.); в) профіль (комп.). Будучи терміном з двома значеннями в області ІТ, дана лексема має загальне значення «дані». Термін «дані» був утворений на основі метафори.

Перейдемо до розгляду іншого явища термінів-неологізмів у китайській мові – до омонімії. Омонімія цікава тим, що ускладнює розуміння тексту на слух і є поширенішою в китайській мові. Більшість омонімів у китайській мові представлені омофонами, тобто словами, які звучать однаково, що в корені міняє уявлення про омонімію як про процес, здатний вплинути на вибір правильного еквівалента при перекладі. Іншими словами, значення омонімії у контексті перекладу з китайської мови відіграє дуже незначну роль. Особливо тоді, коли справа заходить про переклад вузькоспеціалізованого тексту.

Повна омонімія (на макросистемному рівні) представлена терміном 接头 jiē tóu (з'єднання): а) з'єднання (комп.); б) бути в курсі чого-небудь (заг.). Як видно з цього прикладу, зазначені значення слова 接头 jiē tóu системно віддалені один одного.

Інший приклад: 主板 zhǔ bǎn (плата): а) системна плата (комп.); б) список основних котирувань (фін.). Тут ми можемо спостерігати міжгалузеву омонімію у слові 主板 zhǔ bǎn. Розуміння значення даного слова, як і в попередньому прикладі, не може бути ускладнене, оскільки у структурі терміна зберігаються ознаки, відповідно до яких може бути встановлено вихідне значення слова.

Для повноти осмислення семантичних особливостей китайських комп'ютерних термінів в області ІТ, необхідно розглянути й прямо протилежне однойменного явище, а саме – синонімію термінів сфери ІТ у китайській мові. У вивченій вибірці виявлено терміни, які мають більше одного означення. Як приклад цього явища наведемо слово «каталог» (комп'ютерна директорія), яке виражається у китайській мові за допомогою слів: 目录 mù lù і 型录 xíng lù.

Обидва ці терміни є синонімами, однак, як і будь-які синоніми, вони несуть відповідне конотативне значення. Слово 目录 mù lù може позначати як папку в комп'ютері, так і покажчик або індекс (наприклад, у книзі), а слово 型录 xíng lù має основне значення «каталог продуктів».

Загалом, можна зробити висновок про те, що вся китайськомовна ІТ-термінологія має високий ступінь семантичної впорядкованості та сформованості. Очевидно, що причина подібної впорядкованості криється у лексико-морфологічних властивостях китайської мови. Практично кожен простий термін у комп'ютерній термінології китайської мови складається як мінімум з двох елементів, і кожен з цих елементів, будучи з'єднаним

граматичним зв'язком з іншими елементами, доповнює або уточнює загальне значення терміна.

Окрім того, звернемо увагу на типи неологізмів китайської мови в ІТ-сфері з точки зору структурних їх особливостей. У китайській мові широко поширений префіксальний та напівафіксальний способи термінотворення. На лексико-семантичному рівні даному виду термінотворення також відповідає категоріальна вмотивованість. Приклади комп'ютерних термінів, утворених афіксальних способом:

1) 因子 yīn zǐ – «фактор». Морфологічні мотиватори: (因 yīn) 数 shù – «множник / фактор», 子 zǐ – «дитина». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: афіксація по типу «іменник + суфікс 子»;

2) 算子 suàn zǐ – «оператор». Морфологічні мотиватори: (算 suàn) 术 shù – «рахунок / обчислення», 子 zǐ – «дитина». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: афіксація по типу «іменник + суфікс 子»;

3) 使用者 shǐ yòng zhě – «користувач». Морфологічні мотиватори: 使用 shǐ yòng – «використовувати», 者 zhě – «той, який». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: афіксація по типу «іменник + суфікс 者»;

4) 接头 jiē tóu – «з'єднувач». Морфологічні мотиватори: 接 jiē – «з'єднувати», 头 tóu – «голова». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: афіксація по типу «дієслово + суфікс 头»;

5) 持钥者 chí yuè zhě – «держатель ключа». Морфологічні мотиватори: 持 chí – «зберігати», 钥 yuè – «ключ», 者 zhě – «той, який». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: афіксація по типу «іменник + суфікс 者»;

б) 反病毒 fǎn bìng dú – противірусний. Морфологічні мотиватори: 反 fǎn – «анти-», 病毒 bìng dú – «вірус»; Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: афіксація по типу «префікс 反 + іменник».

Афіксація у китайській мові поширена значно менше у порівнянні з напівафіксацією. Це характерно і для досліджуваної нами термінології ІТ сфери. Напівафіксами у китайській мові називаються синтаксично самостійні морфеми, які частково втрачають своє лексичне значення у складі інших слів. Крім виділених у науковій літературі з китайської мови найбільш поширених напівафіксів, існують такі лексичні одиниці китайської мови, які володіють словотворчими ознаками напівафіксів, але в той же час володіють лексичною повнотою.

Прикладом даного виду напівафіксів, які не досягли достатнього рівня граматизації, виступає суфікс 机 jī (механізм), за допомогою якої утворюються назви різних видів техніки. Самостійність даної одиниці особливо помітно проявляється при перекладі, коли утворений за допомогою даної морфеми термін можна перекласти за допомогою словосполучення з умовною моделлю «прикметник + слово «механізм».

З іншого боку, якщо розглядати даний приклад з точки зору китайської мови, морфема 机 та її подібні не можуть вважатися самостійними, оскільки при відділенні даної морфеми від основи вона втрачає свою синтаксичну самостійність та не може розглядатися як окреме слово, а тому також не може брати участь у процесі словоскладання.

Наведемо приклади ІТ-термінів, утворених напівафіксальним способом:

1) 微电脑 wēi diàn nǎo – «мікрокомп'ютер». Морфологічні мотиватори: 微 wēi – «мікро», 电脑 diàn nǎo – «комп'ютер». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація за типом «напівпрефікс 微 + іменник»;

2) 微晶片 wēi jīng piàn – «мікрочіп». Морфологічні мотиватори: 微 – wēi – «мікро», 晶片 jīng piàn – «чіп». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація по типу «напівпрефікс 微 + іменник»;

3) 宏语言 hóng yǔ yán – «макромова». Морфологічні мотиватори: 宏 hóng – «макро», 语言 yǔ yán – «мову». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація по типу «напівпрефікс 宏 + іменник»;

4) 超纯量 chāo chún liáng – «суперскаляр». Морфологічні мотиватори: 超 chāo – «супер», 纯量 chún liáng – «скаляр». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація по типу «напівпрефікс 超 + іменник»;

5) 计算机 jì suàn jī – «комп'ютер». Морфологічні мотиватори: 计算 jì suàn – «обчислювати», 机 jī – «механізм». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація по типу «дієслово + напівсуфікс 机»;

6) 用户 yòng hù – «користувач». Морфологічні мотиватори: 用 yòng – «використовувати», 户 hù – «двері». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація по типу «дієслово + напівсуфікс 户»;

7) 服务器 fú wù qì – «сервер». Морфологічні мотиватори: 检查 jiǎn chá – «обслуговувати», 器 qì – «інструмент». Структурний мотиватор: зв'язок двох нерівнозначних компонентів. Термінотворення: напівафіксація по типу «дієслово + напівсуфікс 器».

Окрім афіксального способу утворення термінологічних неологізмів ІТ сфери виокремлюємо також семантичний спосіб словотворення:

а) 文件 wén jiàn – «файл». Цей термін утворений шляхом переходу із загальноживаної лексики, де 文件 зі значенням «документ» позначає певну оформлену за відповідними правилами доповідь, представлену в паперовій формі, у групу спеціалізованої лексики, де 文件 означає «файл» або документ, представлений у цифровому вигляді;

б) 写 xiě – «записувати». Слово «писати» із загальноживаної лексики трансформувалося в комп'ютерний термін «записувати» (інформацію на цифровий носій);

в) 滚动 gǔn dòng – «прокручувати». Спостерігається міжгалузева полісемія – із загальноживаної лексики слово 滚动, яке означає «котитися, обертатися», у технічній сфері даними словом позначається термін «кочення». Перейшовши в область ІТ, слово 滚动 також стало позначати «прокручування / скролінг» (сторінки);

г) 接口 jiē kǒu – «порт». Перехід від загальноживаного значення слова 接口 «з'єднання» до спеціального, де слово 接口 означає (комп'ютерний) «роз'єм / порт / інтерфейс»;

д) 输入 shū rù – «вводити». Значення слова «імпорт, ввезення» трансформується у спеціальне значення «вводити» (інформацію).

Як видно із зазначених прикладів, мотивація терміна реалізується за допомогою метафоричного перенесення значення із загальноживаної лексики в спеціальну. Як правило, таке перенесення здійснюється на основі образної подібності явищ повсякденної реальності.

Розглядаючи особливості семантичних особливостей ІТ-неологізмів сучасної китайської мови, звернемося також до тематичного критерію поділу лексики на лексико-семантичні групи:

1) спеціалізована лексика, пов'язана з технічною стороною використання глобальної мережі, наприклад: 服务器 fúwùqì – «сервер»; 主机

zhǔjī – «системний блок», «інтерфейс»; 桌面 zhuōmiàn – «робочий стіл»; 首页 shǒuyè – «головна сторінка»; 菜单 càidān – «меню в комп'ютері»;

2) лексика, пов'язана з використанням можливостей Інтернету як посередника в комунікації, наприклад: 网用户 wǎng yònghù – «інтернет-користувач»; 身份 界定 shēnfèn jièdìng – «визначення ID – імені користувача»; 用户 群 yònghùqún – «група користувачів»; 网站 wǎngzhàn – «сайт»; 平台 píngtái (букв. «арена, трибуна, дах») – сайт, форум;

3) лексика, взята із повсякденного життя, ділового спілкування, що включає в себе найменування, дії, відносини між людьми і т. д.: 潜水 qiánshuǐ (букв. «занурюватися у воду, підводне плавання») – «перебувати приховано в мережі»; 灌水 guànshuǐ (букв. «зрошувати, поливати») – «спамити (відправляти великому числу людей нерелевантні повідомлення)»; 菜鸟 cǎiniǎo (букв. «неоперений птах») – «новачок в Інтернеті»; 大虾 dà xiā (букв. «королівська креветка») або 大侠 dàxiá (букв. «великий рак») – «просунутий користувач Інтернету».

Поява неологізмів у мові відображає процес розвитку мови, що обумовлено значною мірою розвитком її словотворчої системи, становленням нових словотворчих моделей слів, зміною існуючих, збільшенням або зменшенням їх продуктивності та іншими факторами.

Джерела розширення лексичного наповнення китайської мови ІТ сфери досить різноманітні. Зокрема, широким є використання запозичень з англійської мови, скорочень, аббревіатур англійських слів, вживання змішаних форм. Розглянемо більш детально роль запозичень у наповненні китайської мови новими словами.

3.2. Запозичення як провідне джерело виникнення неологізмів китайської мови в ІТ-сфері

Одним із найбільш частотних способів проникнення неологізмів китайської мови в ІТ-сфері є запозичення, переважно – з англійської мови. Для вираження поняття «запозичене слово» у сучасній китайській мові є кілька термінів: 外来语 (wài lái yǔ) «іноземні слова», 借用语 (jiè yòng yǔ) «використовувані запозичені слова», 借字 (jiè zì) «запозичені ієрогліфи». З них найбільш поширеними варіантами є 外来词 (wài lái cí – дослівно – «слова, що прийшли ззовні»), 借词 (jiè cí – «запозичене слово»).

Основною причиною запозичення є відсутність у мові-реципієнті еквівалентів, що найбільш точно номінують нове явище та, власне, необхідність до включення такого слова до мови.

Більшість сучасних запозичень прийшли (і приходять) до китайської мови, перш за все, з англійської мови, особливо у її американському варіанті (Серажим, 2002, с. 49). Ці слова різноманітні за своєю семантикою та відносяться до політики, економіки, фінансів, комп'ютерної техніки, комерційної та багатьох інших областей, наприклад: 写字板 – Word Pad (де 写字 означає «писати ієрогліфи», 板 – «дошка, плита»), 因特 yintewang – Інтернет (фонозапис англ. Inter + мережа), 奔腾 benteng – Пентіум (від англ. Pentium), 比特 bite – біт (від англ. bit), 下载 xiazai – скачати з Інтернету (від англ. download: 下 передає значення down – вниз, load і 载 збігаються у значенні «вантажити») і багато інших.

Формування ключової комп'ютерної термінології в китайській мові відбувається під впливом англійської як міжнародної мови ІТ розробок і стандартів. Аналіз словникових лексем свідчить про економію номінативних засобів і розвитку нових значень китайськими словами, що спрощує процес перенесення англійських термінологічних мікросистем в китайську мову,

наприклад, назв базових елементів графічного інтерфейсу і команд, наприклад:

- 1) window > 窗口 chuāngkǒu;
- 2) folder > 文件夹 wénjiànjiā;
- 3) save > 保存 bǎocún;
- 4) rename > 重命名 chóngmìngmíng;
- 5) cancel > 取消 qǔxiāo;
- 6) copy > 复制 fùzhì;
- 7) paste > 粘贴 niántiē;
- 8) cut > 剪切 jiǎnqiē;
- 9) help > 帮助 bāngzhù і т. д.

На сьогодні існує також розроблена вченими-лінгвістами типологія запозичень китайської мови відповідно до їх мовної та структурної специфіки. Найбільш вживаною є типологія, розроблена радянським вченим В. І. Гореловим, який виділяє в китайській мові фонетичні, семантичні, фонетико-семантичні запозичення, а також вторинні запозичення, буквенні вкраплення та самозапозичення (Горелов, 1984, с. 140).

Фонетичні запозичення представляють собою відтворення зовнішньої форми звукової оболонки іноземного слова. Ступінь звукового освоєння, фонетичної адаптації може бути різною: повною, неповною або лише частковою. До фонетичних запозичень, наприклад, належать такі слова: Boolean > 布尔 bù'ěr, Intel > 英特尔 yīngtè'ěr, bit > 比特 bītè.

Говорячи про фонетичні запозичення, слід розглянути також і той випадок, коли ієрогліфи, представляючи собою фонетичний запис іноземного слова, разом з тим передають також його смислове значення. Тут семантика наче накладається на звукову форму слова. У китайській мові існує невелике число слів цього типу, наприклад: 模特儿 mòtèr – модель (зразок + особливий + суфікс).

Семантичні запозичення характеризуються перекладом іноземних слів на китайську мову. Семантичні запозичення (або кальки) на відміну від запозичень фонетичних створюються з китайських лексичних елементів і в силу цього за своєю звуковою і графічною формою нічим не відрізняються від споконвічно китайської лексики. Вони легко входять до системи мови і вільно функціонують у мові.

Семантичні запозичення в китайській мові можуть утворюватися через декілька шляхів, зокрема:

1) шляхом структурного калькування (packet transfer procedure > 包传输程序 bāo chuánshū chéngxù (пакет + передача + процедура), installation process > 安装进程 ānzhūāng jìnchéng (установка + процес), Bluetooth > 蓝牙 lán yá (синій + зуб));

2) шляхом етимологічного калькування (computer > 电脑 diànnǎo (досл. електрику + мозок), cookie > 小型文字档案 xiǎoxíng wénzì dǎng'àn (малий + текстовий + файл), applet > 微应用程式 wēi yìngyòng chéngshì (мікро + використовувати + програма);

3) поєднання двох вищеназваних методів (recompile > 重新编译 chóngxīn biānyì (заново + редагувати + переводити).

Окрім того, виокремлюють також **фонетико-семантичні запозичення**, для яких характерні особливості двох основних різновидів запозичення. У цих утвореннях один компонент – семантично значущий лексичний елемент, тоді як інший передає звучання запозиченого слова (Горелов, 1984, с. 143), наприклад: Trojan horse > 特洛伊木马 tèluòyuī mùmǎ (Троя + дерев'яний + кінь), Ethernet > 以太网 yǐtàiwǎng 以太 (фонетичний елемент) + мережа).

Такі шляхи запозичення є стандартними механізмами освоєння іншомовних слів китайською мовою. Отримані в результаті новотвори зовні не відрізняються від споконвічних китайських слів.

До групи лексичних запозичень професійної ІТ-сфери потрапляють переважно іншомовні вкраплення, які називають продукти інформаційних технологій, мови програмування, комп'ютерні фірми і т. д. Наприклад, англійська аббревіатура *AVI (Audio Video Interleave)* або дослівно «аудіо та відео по черзі» позначає «формат мультимедійного контейнера від Microsoft, який широко використовується для відтворення відео у системі Windows». Ця номінація перейшла в китайську мову у своєму оригінальному графічному вираженні та функціонує на тлі китайської писемності у латинському варіанті.

Іншою англійською аббревіатурою, яка прийшла в китайську мову є буквене скорочення *JPEG*. Ця аббревіатура у багатьох мовах світу має значення «графічний формат для зберігання зображення». В китайській мові ця аббревіатура також використовується без зміни сенсу, а також графічного латинського вигляду. Назви комп'ютерних фірм (наприклад, *Acer, Sony, Samsung* та ін.) також запозичені в китайську мову з англійської мови та в письмовій формі мови-реципієнта оформлені графічними засобами мови донора.

Поряд з представленими вище іншомовними вкрапленнями, у сучасній китайській мові існує певна кількість запозичень-інтернаціоналізмів. Інтернаціоналізми в ІТ-сфері – це також поширене явище. За словами В. В. Виноградова, саме інтернаціоналізми є словесним фондом світової цивілізації, оскільки, зустрічаючись у декількох ореолах такі слова забезпечують не просто розуміння між учасниками комунікації, а й дозволяють судити про ступінь готовності лінгвокультури до глобального інтеграційного процесу, обумовленого стрімким зростанням сучасних комп'ютерних технологій.

Термін 比特 *bìtè* «біт» бере початок в англійській мові, де позначає «*basic indissoluble information unit*» («мінімальна неподільна частина інформації»). Зазначений термін у китайській мові зберігає вихідний контекст,

хоча графічна форма зазнала змін та асимілювалася з писемністю, зберігаючи умовну асоціацію з вимовою, типовою для оригіналу.

Ще один термін, який також походить від англійської мови від слова *blog* і, будучи інтернаціоналізмом, в китайській мові також позначає «Інтернет-журнал або онлайн щоденник, зміст якого – особисті записи модератора, які додаються систематично». У китайській мові розглянутий інтернаціоналізм набуває відповідний ієрогліфічний вигляд 博客 *bókè* і зберігає свій семантичний зміст.

Іншомовні вкраплення та інтернаціоналізми в області ІТ-технологій є не єдиними способами поповнення словникового складу китайської мови. Велику роль в мовних метаморфозах відіграють також семантичні запозичення або кальки. Останні бувають декількох видів. Переважно у сфері ІТ-технологій при поповненні словникового складу виділяють словотвірні кальки (коли загальна будова складного слова у сукупності з семантичним змістом переноситься з однієї мови в іншу – на місце іноземних морфем підставляються відповідні морфемі мови-реципієнта). Словотворчі кальки зустрічаються у декількох варіантах: повні та часткові (неповні).

Повні словотвірні кальки відрізняються здатністю повністю замінити всі компоненти складного і / або похідного слова власними китайськими морфемами. Проілюструємо вказане прикладами фактичного матеріалу. Наприклад, складне англійське слово *autocode*, що має у тлумачному словнику наступне трактування: *origin auto- + code (dated, computing) any of several early assembly languages (Computer Dictionary, 2017)* – «будь-яка з комп'ютерних мов-кодувань».

Даний термін був перенесений у китайську мову за допомогою підстановки споконвічних китайських морфем з відповідними значеннями замість англійських складових. Отже, англійський термін *autocode*, що включає елементи *auto* і *code* калькується китайською лінгвокультурою як «автоматичний» + «код» та має наступний вигляд: 自动 编码 *zì dòng biān mǎ*.

Ідентична попередній ситуація з калькуванням складеного іменника *upgrade*, який в оригінальному англійському варіанті можна розбити на наступні безпосередні складові: *up* і *grade*, де слово *up* відповідає напрямку руху вгору, а *grade* позначає «якість, рівень чого-небудь». В оригінальному розумінні цей термін має наступну лексикографічну дефініцію: a new, enhanced, or more powerful version or release of a product (Computer Dictionary, 2017).

Сприйняття терміна китайською мовою, так само як прийняття попереднього, відбувається за допомогою повного калькування, тобто заміною двома морфемами «вгору / наверх» і «якість / рівень». Унаслідок цього термін *upgrade* в китайській мові виглядає наступним чином 升级 shēng jí.

Незважаючи на ту обставину, що англійське *e-mail* є вкрапленням у багатьох мовах світу, китайська мова вдається до семантичного калькування цього терміна – 电子邮件 diàn zǐ yóu jiàn. Отже, китайський термін власними складовими передає два безпосередніх англійських компонента «електронна» і «пошта / лист».

Поряд з повною семантичною калькою поширені напівкальки або слова, які частково передають семантичний контент за допомогою споконвічного слова мови-реципієнта, а частково – фонетичний вигляд – за допомогою власних графічних засобів. Найяскравішим прикладом напівкальки в сучасній китайській мові є одне з найпоширеніших слів сучасності – «Інтернет». Дана лексема, як і основна маса ІТ-термінів, походить від англійського слова *Internet*. Перша частина цього слова передається графічними засобами китайської мови без перекладу 因特 yīn tè при умовному збереженні фонетичного вигляду, а друга – перекладена на китайську мову за допомогою 网 wǎng – словом, що позначає «мережу». У результаті виходить напівкалька 因特 网 yīn tè wǎng – «Інтернет».

Наступним способом поповнення словникового складу є семантичне калькування, суть якого полягає у тому, що з мови-донора запозичується виключно семантичний зміст у мову-реципієнт. При цьому віднаходиться або прямий еквівалент, або розвивається одне зі значень якогось із полісемантів мови-реципієнта. Таке значення буває, як правило, переносним.

Однією з найпоширеніших семантичних кальок у китайській мові з англійської мови є номінація 病毒 *bìng dú* «комп'ютерний вірус». Спочатку англійське слово *virus* асоціювалося з різними збудниками хвороби різного походження. Зараз же, в епоху розвитку Інтернет-комунікацій, вислів *computer virus* сприймається у новому значенні, а тому є неологізмом. У китайську мову цей термін-неологізм був запозичений у значенні шкідливої комп'ютерної програми (букв. 病 – «хвороба», 毒 – «отрута»).

Інша назва всесвітньої віртуальної павутини – веб – у китайській мові також є семантичною калькою. У мові реципієнті глобальна павутина носить назву *web*, що дослівно означає «павутина, мережа» і в сучасному світі навіть на лексикографічному рівні рідко асоціюється з прямим значенням, у той час як переносне значення слова «віртуальна мережа / простір» вже стала провідною.

Китайським замінником для семантичного калькування цього терміна є лексема 网 *wǎng*. Її початкове пряме значення було асоційоване з рибальськими сітями, у той час як переносне значення означає всесвітню віртуальну мережу, що дозволяє здійснити доступ до світових інформаційних ресурсів.

Крім перерахованих видів запозичення у сучасній китайській мові також існує велика кількість фонетичних запозичень. До такого типу запозичень належать наступні слова іншомовного походження, співвідносні зі сферою комп'ютерної лексики:

Приклади фонетичних запозичень серед ІТ-неологізмів китайської мови

伊妹儿 - yimèier - *e-mail*

屁兔 - pìtù - *Pentium 2*

瘟米 - wēnmǐ - *Windows Millenium*

瘟头死 - wēntóusǐ - *Windows*

赛扬 - saiyang - процесор Celeron

拷贝 - kǎobèi - копія, копіювання

Китайське суспільство на сучасному етапі виступає активним учасником світових економічних, політичних і культурних процесів. У зв'язку з цим, у китайській мові з'явилося багато іноземних запозичень, переважно з англійської мови. Всі виділені неологізми-запозичення із області ІТ в китайській мові поділяються на п'ять типів: фонетичні запозичення, семантичні запозичення, семантико-фонетичні запозичення, фонетично-семантичні запозичення.

Отже, представлені вище способи запозичення лексики китайською мовою з англійської мови як умовно визнаного посередника у сфері торгівлі та економіки, дозволяє говорити про те, що китайська мова досить сприйнятлива до лексичних нововведень. Якщо термінологічні одиниці запозичуються досить системно, то на рівні користувачів, де проблематично відстежити характер і спосіб спілкування між китайцями та іншими націями, процес поповнення словникового фонду китайської мови набуває ще більших обертів.

Зважаючи на поширену в усьому світі англіцизацію комп'ютерної лексики, природнім є те, що серед її одиниць присутня велика кількість мовних одиниць, запозичених з англійської мови. Вони є наслідком контакту двох мов і, відповідно, двох культур; вони виявляють наслідки впливу англійської мови на мовну культуру Китаю, а також розвиток та зміни, які відбуваються у соціально-культурній сфері Китаю в контексті світової глобалізації та моди на англійську мову в еру інформаційно-комп'ютерних

технологій. Тому можна сказати, що мова ІТ та комп'ютерна лексика є основним постачальником англомовних запозичень у сучасній китайській мові.

При змішаному типі запозичення елементи запозиченого слова, які звучать подібним чином, поєднуються зі споконвічно китайськими лексичними компонентами, які виступають у якості основної значимої одиниці, наприклад:

- 微博 wēibó – «мікроблог, мікроповідомлення»;
- 黑客 – hēikè «хакер» (букв. «чорний гість»).

У даній лексичній підсистемі морфема 客 kè (букв. «гість») на сьогоднішній день втратила свій вихідний сенс і в сучасній китайській мові являє собою приклад досить продуктивного засобу деривації зі значенням діяча з негативною конотацією, наприклад: 刺客 cìkè – «кілер»; 政客 zhèngkè – «політикан» тощо.

Розглянемо також інші приклади неологізмів із області ІТ, утворених шляхом запозичення з англійської мови, наприклад:

- 灌水 guànshuǐ – флудити (англ. *flood* – «повінь», «потоп»; залишати довгі повідомлення, що не стосуються теми форуму), букв. «окропляти водою»;
- 界面 jièmiàn – інтерфейс (англ. *interface*) і т. д.

Також можна виокремити запозичення, утворені за допомогою сполучення слів або літер англійської мови і китайських слів, наприклад: USB jiekou – «вхід для USB пристрою»; СІН bingdu – «вірус СІН»; xiaocase – «незначна справа» тощо.

Лю Юнцюань класифікує всі буквенні запозичення китайської мови за структурними показниками. Так, за видом літер, які використовуються у таких лексемах, вчений виділяє латинські (наприклад, *Internet*, *BASIC* – сімейство високорівневих мов програмування). За складом таких слів можна виділити буквенні слова зі знаками та / або арабськими цифрами (наприклад, *4G* –

покоління мобільного зв'язку з підвищеними вимогами), а також змішення ієрогліфів та літер (наприклад, ВР机 (ВРjī – пейджер), IP卡 (IPkǎ – IP-карта)).

Класифікація за форматом літер дозволяє виділити слова, що складаються із прописних і малих літер (наприклад, *dBASE* – сімейство систем управління базами даних), а також слова, які можуть записуватися як прописними, так і малими літерами (наприклад, *EMAIL*, *Email*, *email* – електронна пошта).

Класифікація за місцем розташування ієрогліфів та літер у слові дозволяє також виокремити серед неологізмів-запозичень у сфері ІТ терміни, у яких літери розташовані між ієрогліфами 后PC时代 (*hòu PC shídài* – покоління, яке живе після винаходу персонального комп'ютера).

Офіційне визнання того, що в китайській мові активно вживаються літерні слова, відбулося у 2012 р, коли видавництво «商务印书馆» випустило шосте видання «Словника сучасної китайської мови». У ньому 239 лексем винесені в окремий розділ під назвою «Слова, що починаються з літер західних алфавітів» (西文字母开头的词语 *xī wén zì mǔ kāi tóu dí cí yǔ*). За форматом дані статті в цілому схожі з основною частиною словника: кожному буквенному слову дається нормативне визначення, аббревіатури супроводжуються повним написанням із зазначенням мови оригіналу. Значна кількість таких термінів-неологізмів, які є запозиченнями переважно з англійської мови, стосуються сфери комп'ютерних технологій та ІТ.

Розглянемо зазначений розділ «Словника сучасної китайської мови» з метою виявити особливості буквених слів як нових лексичних одиниць китайської мови. Загалом, ці 239 лексем можна розбити на 3 групи:

- 1) іншомовні аббревіатури;
- 2) так звані слова-метиси;
- 3) власне китайські аббревіатури.

Одиниці першої групи становлять 78.7% від загальної кількості буквених слів розглянутого словника. Вони являють собою оригінальні

абревіатури, запозичені переважно з англійської мови. Як правило, ці лексеми складаються із трьох та більше великих літер, наприклад: IT – від англ. *Information Technology* – інформаційні технології, 信息技术 (江蓝生, 谭景春, 程荣, 2014, с. 1750).

Друга група становить 18.8% від загальної кількості буквених слів. У структурі цих одиниць, поряд з ієрогліфами, присутні латинські та грецькі літери, наприклад: E 时代 – E-shídài – «століття електроніки» / «вік інформації» (ССКЯ, 2014, с. 1751). Такі літерні вкраплення зазвичай знаходяться перед ієрогліфічною частиною або між ієрогліфами. Зустрічаються слова з арабськими цифрами, такі як: 4D 影院 – 4D yǐng yuàn – «4D-кінотеатр» (江蓝生, 谭景春, 程荣, 2014, с. 1317); 4S 店 – 4S diàn – «дистриб'ютор, що забезпечує покупцеві 4S-послуги», де 4S – англ. *sale* «продажа», *spare part* – «запасні частини», *service* – «обслуговування», *survey* – «дослідження» (江蓝生, 谭景春, 程荣, 2014, с. 1318).

Третя група найменш численна – всього 2.5% від загальної кількості буквених слів. До цієї категорії входять лексеми, які складаються з великих літер. Вони утворюються від початкових букв латинізованого китайського алфавіту пін'їнь. При цьому серед даної групи лексем не знаходимо таких, які стосувалися б сфери IT, оскільки на основі китайської мови утворюються переважно найменування, які позначають реалії китайської дійсності (наприклад, GB – 国家标准 guójiā biāozhǔn – «державний стандарт» (ССКЯ, 2014, с. 1752); HSK – 汉语水平考试, hànyǔ shuǐpíng kǎoshì – «іспит з китайської мови для осіб, які не є її носіями» (江蓝生, 谭景春, 程荣, 2014, с. 1752) тощо).

Факт наявності буквених слів в авторитетному словнику набув розголосу в китайських ЗМІ та викликав неоднозначну реакцію у суспільстві. Противники поширення буквених слів бачать у них загрозу чистоті китайської мови і споконвічної традиційної китайської писемності. На їхню думку,

зловживання літерними словами в усній і письмовій мові тягне за собою небезпеку зникнення такого колосального сегмента китайської культури, як ієрогліфічне письмо. Прихильники даної точки зору впевнені у тому, що китайська мова володіє величезним потенціалом і самобутністю, щоб існувати і без буквених слів, які в більшості випадків мають китайські аналоги (浏览量, 2020). Разом з тим в Китаї є і прихильники масштабних змін, які підтримують використання в китайській мові буквених слів всіх форматів (刘涌泉, 1994, 第 25 - 32页).

Таким чином, неологізми китайської мови в ІТ сфері включають значну кількість запозичень з англійської мови, які можна розділити на фонетичні, семантичні, а також фонетико-семантичні запозичення. Окрім того, серед запозичень виділяємо низку абrevіатур (буквених запозичень).

3.3. Основні та другорядні функції неологізмів сучасної китайської мови в ІТ-сфері

Як правило, у сучасній лінгвістиці наводиться наступний перелік функцій слів: репрезентативна, сигніфікативна, комунікативна та прагматична функції (Тихонова, 2009, с. 109). Розглянемо більш детально особливості цих функцій на матеріалі неологізмів сучасної китайської мови в ІТ-сфері.

Репрезентативна функція чи, як її ще називають, номінативна функція лексичних одиниць полягає у номінації певних понять, предметів, явищ тощо. Будь-яке слово мови називає (позначає) щось. Специфіка реалізації цієї функції у неологізмів сучасної китайської мови в ІТ-сфері полягає у тому, що більшість таких неологізмів є термінами. Термін, як правило, позначає спеціальне поняття певної спеціальної сфери людської діяльності: науки, техніки, виробництва. У контексті цього дослідження мова йде про терміни, які називають явища та поняття ІТ сфери, як окремої області науки та техніки.

На думку сучасних лінгвістів, дану функцію більш доцільно називати цю функцію репрезентативною, оскільки «в останній час частіше говорять не про називання предметів, а про репрезентацію їх за допомогою лексичних одиниць» (Ли, Бин, 2017, с. 64). Відповідно, репрезентативна функція не є притаманною лише термінам, однак відмінність (специфіка) її реалізації зумовлена відмінністю (специфікою) самої системи наукових понять від наївно-побутових.

Сутність репрезентативної функції неологізмів ІТ сфери полягає у тому, що більшість з таких неологізмів називають явища ІТ сфери – технології, явища чи предмети, людей-представників професій, пов'язаних із ІТ тощо. Наприклад:

4G/3G服務計劃客戶專享 4G / 3G fú wù jì huá kè hù zhuān xiǎng –
Ексклюзивно для клієнтів тарифного плану 4G / 3G.

У даному випадку репрезентативна функція неологізму полягає у номінації нового технологічного явища 4G / 3G 服务计划. Репрезентативна функція називає це явище, виокремлюючи його та звертаючи увагу читача на нього. Інший приклад репрезентативної 4G 视像通讯 4G shì xiàng tōng xùn – «4G відеозв'язок» спостерігаємо у наступному уривку:

不過到目前為止，還未有電話能支援4G視像通訊 bù guò dào mù qián wéi zhǐ , huán wèi yǒu diàn huà néng zhī yuán 4G shì xiàng tōng xùn – Але поки що жоден телефон не може підтримувати відеозв'язок 4G.

Інша функція неологізмів ІТ сфери – це **сигніфікативна чи семасіологічна функція**, тобто здатність лексеми виражати відмінні риси, змістовне поняття про певний клас предметів (Лю Сяо Нань, 2014, с. 16). На думку лінгвістів, тільки термін може як називати так і виражати поняття, унаслідок чого сформульована також і його дефінітивна функція. Інакше кажучи, лише термін може брати участь у формуванні дефініцій та, більш того, замінювати собою дефініцію та навпаки.

Приклад семасіологічної функції неологізмів спостерігаємо на матеріалі такого речення:

中央处理器 (CPU , central processing unit) 作为计算机系统的运算和控制核心 zhōng yāng chǔ lǐ qì (CPU , central processing unit) zuò wéi jì suàn jī xì tǒng dí yùn suàn hé kòng zhì hé xīn – Центральний процесор (CPU, central processing unit) служить обчислювальним та керуючим ядром комп'ютерної системи.

У даному випадку термін-неологізм 中央处理器 виконує дефінітивну роль, виражає змістовне поняття про конкретний предмет, явище ІТ технології. При цьому важливо пам'ятати, що не всі неологізми ІТ системи є однозначними, частина із них утворена за допомогою метафоризації. Терміни з терміносистеми інформаційних технологій, утворені через метафоризацію, виражають лише певні й не завжди основні ознаки поняття, однак вони при цьому є такими ж повнозначними термінами з-поміж інших повнозначних термінів у певній терміносистемі, наприклад:

彩蛋 (英語 : Easter egg) 是一個在電影、電視劇、書本、光碟、電腦程式或者電子遊戲的隱藏訊息或者功能。cǎi dàn (yīng yǔ : Easter egg) shì yī gè zài diàn yǐng 、 diàn shì jù 、 shū běn 、 guāng dié 、 diàn nǎo chéng shì huò zhě diàn zǐ yóu xì dí yǐn cáng xùn xī huò zhě gōng néng 。 – Пасхальне яйце (англ.: Easter egg) – це приховане повідомлення або функція у фільмі, серіалі, книзі, компакт-диску, комп'ютерній програмі чи відеогрі.

Відповідно, всі неологізми називають поняття, але виражають їх з різною мірою точності та повноти. Таким чином, сигніфікативна функція притаманна термінам-неологізмам, але реалізується вона в них по-різному, що не дає змогу вважати її притаманною лише термінам.

Однією з провідних функцій неологізмів є **комунікативна функція**, суть якої полягає у передачі між суб'єктами певної змістовної інформації за

допомогою слів із встановленням зворотного зв'язку. Ця функція взагалі притаманна всім лексичним одиницям. Однак, у випадку з термінами-неологізмами ситуація ускладнюється, оскільки фахівці нерідко змушені уточнювати певний термін чи навіть сперечатися з приводу його точного визначення. Це пов'язано, передусім, із намаганням учасників професійного діалогу найбільш адекватно передати та сприйняти певну фахову інформацію.

Насамперед, це стосується сфер вживання фахових мов що розвиваються, у тому числі й мови ІТ. Це пояснюється наявністю в таких терміносистемах термінів-синонімів, термінів з невизначеною дефініцією та, навіть, існуванням понять, що їх ще не було вербалізовано та термінологізовано. Отже, специфічне середовище використання термінів – сфера професійної комунікації – зумовлює більш виважене, точне, порівняно з побутовим спілкуванням, використання лексичних одиниць (термінів) його учасниками.

Комунікативну функцію ще називають інформаційною або навчаючою функцією, інформативно-пізнавальною функцією тощо (Ли, Бин, 2017, с. 67-68). При цьому мова йде швидше про наявність у комунікативної функції, як базової функції неологізмів-термінів, низки підфункцій чи вторинних функцій (Лейчик, 2006, с. 253). Серед таких підфункцій вчені виділяють:

- 1) інформативну підфункцію – використання мови для об'єктивного повідомлення про подію, факт тощо;
- 2) емотивну (емоційно-експресивну) підфункцію – використання мови для висловлення власного (суб'єктивного) відношення до змісту повідомлення чи до співрозмовника;
- 3) прагматичну підфункцію (впливу) – використання мови для інтелектуального, емоційного чи вольового впливу на адресата мовлення;
- 4) фатичну чи контактовстановлюючу підфункцію – використання мови задля встановлення психологічного контакту співрозмовників.

Розглянемо особливості використання таких допоміжних функцій неологізмів мови ІТ на матеріалі китайської мови. Так, *інформативна підфункція* реалізується у наступному прикладі:

微信公众平台，给个人、企业和组织提供业务服务与用户管理能力的全新服务平台 wēi xìn gōng zhòng píng tái , gěi gè rén 、 qǐ yè hé zǔ zhī tí gōng yè wù fú wù yǔ yòng hù guǎn lǐ néng lì dí quán xīn fú wù píng tái – Публічна платформа WeChat, нова сервісна платформа, яка надає бізнес-послуги та можливості управління користувачами приватним особам, підприємствам та організаціям.

У наведеному прикладі використовуються найменування таких явищ ІТ сфери, як 平台 píng tái – платформа, сайт; 微信 wēixìn – WeChat тощо. Використання цих неологізмів у тексті забезпечує інформативну функцію.

Щодо *емотивної підфункції*, то вона часто реалізується у текстах, які не є науково-технічними, однак більше належать до розмовної сфери, наприклад:

但某些论坛容许灌水 dàn mǒu xiē lùn tán róng xǔ guàn shuǐ – Але деякі форуми дозволяють спам.

У наведеному прикладі використовується розмовний термін 灌水 guànshuǐ – спам. Ця лексема взята із повсякденного спілкування та номінує дію людини, одночасно виражаючи негативну оцінку – заповнення Інтернет-простору нерелевантними повідомленнями схоже на поливання, заливання водою – саме на основі цього образу й будується дана лексема-неологізм, втілюючи таким чином емотивну функцію.

Тісно пов'язана з емотивною і *прагматична підфункція*, яка забезпечує інтелектуальний, емоційний чи вольовий вплив на адресата мовлення. Наприклад, у наступному прикладі використовується неологізм 白目 bái mù (букв. «біле око»), який позначає «Інтернет тролінг». Ця лексема позначає булінг в мережі. Сам термін утворений через семантичний спосіб

метафоризації. Образ, використаний для утворення такого неологізму ІТ сфери, має значення «око без зіниці», оскільки біла частина ока не може бачити, а тролінг має на увазі сліпе несення нісенітниць у мережі, повне ігнорування або неувагу до ситуації чи співрозмовника. Використання такого терміну в мовленні має на меті у тому числі й вплив на читача, оскільки лексема має яскраве забарвлення, наприклад:

由于此类人经常会遭人白眼，于是以“白目”以概之 yóu yú cǐ lèi rén jīng cháng huì zāo rén bái yǎn , yú shì yǐ “ bái mù ” yǐ gài zhī – Оскільки цей тип людей часто засліплений, їх узагальнюють виразом «білі очі».

Інший поширений термін для тролів, який використовується на материковому Китаї, – це 噴子 pēn zi (букв. «розпилювач»). Цей неологізм також має потенціал до реалізації емотивної та прагматичної функцій.

Найрідше та найменше представлена у дискурсі ІТ сфери **фатична чи контактовстановлююча підфункція** – використання мови задля встановлення психологічного контакту співрозмовників. Ця функція може бути реалізована у контексті спілкування ІТ-спеціалістів або користувачів Інтернету.

Тож загалом можна виділити такі основні функції неологізмів китайської мови в ІТ сфері, як репрезентативна функція, сигніфікативна чи семасіологічна функція, комунікативна функція. Допоміжні функції включають інформативну, емотивну, прагматичну функції.

Таким чином, термінам-неологізмам ІТ сфери притаманні всі функції, які виконують і лексичні одиниці загальноживаної мови. Термін називає предмет (явище) сфери професійної діяльності та його поняття, а також фіксує, передає та зберігає інформацію про нього. Відмінною рисою цих функцій у терміна є специфіка сфери його функціонування. Саме професійна спрямованість термінів накладає на функції, що вони реалізують певні особливості.

Висновки до розділу 3

У ході практичного аналізу ІТ-неологізмів сучасної китайської мови визначено, що основну масу таких неологізмів становлять терміни, оскільки ІТ сфера є науково-технічною професійною сферою. Розглянуто групи термінів за семантичними властивостями, зокрема виділені багатозначні слова, омоніми та слова-синоніми у складі системи неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови. Виявлено приклади міжсистемної, міжгалузевої та внутрішньогалузевої полісемії.

Розглянуто основні шляхи утворення неологізмів китайської мови у сфері ІТ – це афіксальний та напівафіксальний способи словотворення, семантичний спосіб, метафоричне перенесення. Серед тематичних лексико-семантичних груп неологізмів виділені наступні: спеціалізована технічна лексика; лексика, пов'язана з використанням можливостей Інтернету як посередника в комунікації; лексика із повсякденного життя, ділового спілкування.

Одним із найбільш ефективних шляхів утворення неологізмів у китайській мові є запозичення – переважно, з англійської мови. У процесі запозичення іншомовної лексеми можуть використовуватися фонетичне, семантичне чи фонетично-семантичне типи запозичення. Спостерігається також використання іншомовних вкраплень та термінів-інтернаціоналізмів як типів неологізмів китайської мови в області ІТ. Існує у китайській мові й змішане запозичення, коли елементи запозиченого слова поєднуються зі споконвічно китайськими лексичними компонентами.

Обширну групу запозичень з англійської мови та змішаних запозичень становлять також сполучення слів, аббревіатури та скорочення. У роботі досліджено різні принципи класифікації таких лексем, виокремлені іншомовні аббревіатури, слова-метиси (змішаний тип запозичень), а також власне китайські аббревіатури. Найбільшу частку буквенних неологізмів ІТ сфери

становлять іншомовні аббревіатури, тоді як найменш представлені у цій професійній галузі китайські аббревіатури.

У ході аналізу особливостей функціонування неологізмів китайської мови у сфері ІТ визначено основні та другорядні функції таких лексем у фахових текстах та зразках розмовного їх використання. Визначено, що до основних функцій неологізмів ІТ сфери належать репрезентативна, сигніфікативна (семасіологічна) та комунікативна функції. Допоміжні функції неологізмів включені до складу комунікативної функції та є її підфункціями. До них належать інформативна, емотивна, прагматична функції. Фатична функція майже не притаманна неологізмам ІТ сфери, оскільки переважно це професійно-специфічні та досить вузько-галузеві терміни. На особливості функціонування неологізмів китайської мови у сфері ІТ особливий вплив має саме професійна область їх використання, оскільки вони є термінологічними утвореннями.

ВИСНОВКИ

Таким чином, у ході дослідження було зроблено наступні висновки:

1. Неологізм – це слово або значення, яке з’явилися у мові порівняно недавно, яке носій мови створює і використовує для чіткого формулювання нової ідеї, поняття, коли не може знайти відповідне слово у звичній книжковій або побутовій лексиці. Неологізми – це слова або словосполучення, які не існували раніше, а також існуючі раніше лексичні одиниці, які отримали нове значення і вживаються у цьому значенні.

2. Неологізми поділяються на групи за формою мовної одиниці, за ступенем новизни, за способом номінації, за відношенням до мови і мовлення, за тривалістю існування. Виокремлюють такі словотвірні моделі та способи творення неологізмів, як словоскладання, напівафіксація, афіксація, транспозиція, редуплікація, фонетичне відокремлення, семантичне відокремлення, контракція як вид аббревіації.

3. На сьогодні ІТ сфера в Китаї надзвичайно активно розвивається, що виводить цю країну в лідери комп’ютерних технологій. Як наслідок, китайська мова активно поповнюється неологізмами з області інформаційних та комп’ютерних технологій. Неологізми ІТ-сфери – явище, новизна якого обумовлюється тим, що носії й творці даної лексики – представники відносно молодих професій: програмісти, ІТ-фахівці, веб-дизайнери та інші професії, пов’язані з інформаційною сферою.

4. На сьогодні питання функціонально-семантичних особливостей неологізмів у сучасній китайській мові в ІТ-сфері недостатньо висвітлене в українських та іншомовних дослідженнях. Переважно дослідники розглядають окремо неологізми та комп’ютерну термінологію, однак відсутні дослідження неологізмів ІТ сфери, що обумовлює необхідність їх вивчення.

5. Дискурс трактується у сучасних лінгвістичних дослідженнях як «мова, занурена у життя». Дискурс співвідноситься із комунікативним простором, що у сукупності та взаємодії всіх своїх аспектів утворює цілісне

комунікативне середовище, у якому мовці наче занурюються у процес комунікативної діяльності. Це складне комунікативне явище, яке окрім тексту включає у себе також такі екстралінгвістичні фактори, як знання про світ, думки, установки та цілі адресата. ІТ дискурс – це такий тип дискурсу, що представляє мовленнєву взаємодію користувачів чи спеціалістів-комп'ютерників безпосередньо чи в комп'ютерних мережах, і як поняття видове є реалізацією інваріантної моделі дискурсу, створеного представниками комп'ютерної спільноти з метою отримання нового знання, що представлене у вербальній формі та обумовлене комунікативними канонами комп'ютерного середовища. ІТ дискурс китайської мови включає тексти програмного забезпечення, технічну документацію, статті та навчальну літературу.

6. У ході дослідження функціонально-семантичних особливостей неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови у роботі використовуються такі спеціальні методи лінгвістичного дослідження, як дискурс-аналіз, текстовий аналіз, семантичний, функціональний та функціонально-семантичний аналіз, семантичний опис, контекстуальний аналіз, дистрибутивний, трансформаційний, морфемний, компонентний аналіз, а також словотвірне моделювання, методи збору даних, культурно-історичний підхід.

7. Основну масу неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови становлять терміни, оскільки ІТ сфера є науково-технічною професійною сферою. У роботі виділені багатозначні слова, омоніми та слова-синоніми у складі системи неологізмів ІТ сфери сучасної китайської мови. Виявлено приклади міжсистемної, міжгалузевої та внутрішньогалузевої полісемії. Основні шляхи утворення неологізмів китайської мови у сфері ІТ – це афіксальний та напівафіксальний способи словотворення, семантичний спосіб, метафоричне перенесення. Серед тематичних лексико-семантичних груп неологізмів виділені наступні: спеціалізована технічна лексика; лексика, пов'язана з використанням можливостей Інтернету як посередника в комунікації; лексика із повсякденного життя, ділового спілкування.

8. Одним із найбільш ефективних шляхів утворення неологізмів у китайській мові є запозичення – переважно, з англійської мови. У процесі запозичення іншомовної лексеми можуть використовуватися фонетичне, семантичне чи фонетично-семантичне типи запозичення. Спостерігається також використання іншомовних вкраплень та термінів-інтернаціоналізмів як типів неологізмів китайської мови в області ІТ. Існує у китайській мові й змішане запозичення, коли елементи запозиченого слова поєднуються зі споконвічно китайськими лексичними компонентами. Обширну групу запозичень з англійської мови та змішаних запозичень становлять також сполучення слів, аббревіатури та скорочення. Виокремлені іншомовні аббревіатури, слова-метиси (змішаний тип запозичень), а також власне китайські аббревіатури. Найбільшу частку буквенних неологізмів ІТ сфери становлять іншомовні аббревіатури, тоді як найменш представлені у цій професійній галузі китайські аббревіатури.

9. До основних функцій неологізмів ІТ сфери китайської мови належать репрезентативна, сигніфікативна (семасіологічна) та комунікативна функції. Допоміжні функції – це інформативна, емотивна, прагматична функції. Фатична функція майже не притаманна неологізмам ІТ сфери, оскільки переважно це професійно-специфічні та досить вузько-галузеві терміни.

Аналіз нових мовних одиниць в ІТ сфері підтвердив один з пунктів лексикології китайської мови про те, що певний відвіток слів китайської мови має тенденцію закріплюватися у мові, входячи в активне вживання носіями, і дані слова, повністю входячи в активний словниковий запас населення, перестають згодом вважатися неологізмами, втрачаючи новизну в свідомості народу. Як і всі слова, які давно вже є складовими лексики китайської мови, неологізми мають властивість змінювати своє значення і бути характерними для певного жанру або сфери вживання, що зумовлено мінливістю лексичного ладу китайської мови та її динамічним характером.

У роботі зачіпається багато питань сучасної лінгвістики, такі як: полісемія, словотвір та вмотивованість у китайській мові. Говорячи про перспективи подальшого дослідження даних питань, необхідно зазначити, що деякі з розглянутих нами особливостей китайських неологізмів сфери ІТ, передусім – термінів, мають всі підстави бути поширеними у площинах інших термінологічних систем китайської мови.

У зв'язку з цим, існує перспектива розгляду і порівняльного аналізу лінгвістичних і перекладацьких особливостей комп'ютерної термінології китайської мови у комплексі з іншими лексичними пластами даної мови. Розмірковуючи на цю тему, можна припустити, що таке порівняння може посприяти у вирішенні питання про формальне розмежування спеціальної та загальнолітературної лексики китайської мови.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алаторцева С. И. (1998). Проблемы неологии и русская неография: дисс. ... докт. филол. наук: 10.02.01. СПб. с. 317.
2. Аликберова А. Р. (2016). Урывская Т. А. Современные тенденции в китайском языке. Интеграция буквенных слов в языковую систему. Учен, зап. Казан. ун-та. Сер. Гуманит. науки. Т. 158. с. 1592-1600.
3. Арутюнова Н. Д. (1981). Фактор адресата. Изв. АН СССР. Сер. Лит. и яз., Т. 40. № 4. с. 356-357.
4. Арутюнова Н. Д. (1999). Язык и мир человека. М.: Языки русской культуры. I-XV. с. 896.
5. Бачурин В. В. Буквенные слова и гибридные образования в китайской ИТ-терминологии и интернет-лексике. Международный научно-исследовательский журнал. Выпуск: № 9 (75). Часть 2. с. 112-115.
6. Богдан С. К. (2011). Методи й методика лінгвостилістичних досліджень: методичні рекомендації для слухачів і керівників секції української мови. Луцьк. с. 28.
7. Борисова О. С. (2008). Пути и источники заимствования в китайском языке. Альманах современной науки и образования. Тамбов: Грамота, 2008. № 8 (15): в 2 ч. с. 21–25.
8. Бостан В. Д. (2020) Неологизмы в сфере информационных технологий. Материалы IX Международной студенческой научной конференции «Студенческий научный форум». URL: <http://scienceforum.ru/2017/article/2017035701>
9. Введенська Т. (2001). Стилістичний аналіз (сучасні зарубіжні методики). Слово і час. № 9. с. 61–66.
10. Велівченко В. Ф. (2010). Комунікативні стратегії і тактики мовця в сучасному англomовному емотивному дискурсі. Вісн. Черкас. ун-ту. Сер. Філол. науки. Вип. 193. с. 99-106.

11. Верещагина Е. А. (2015). Корпоративные информационные системы: учебно-методический комплекс. М.: Проспект. с. 104.
12. Власова О. А. (2014). Источники модных неологизмов в современном китайском языке. Филологические науки. Вопросы теории и практики. №10–2(40). с. 40–43.
13. Гаспаров Б. М. (1996). Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования. М. с. 352.
14. Горелов В. И. (1984). Лексикология китайского языка. М.: Просвещение, с. 216.
15. Горошко О. І. (2009). Гендерні аспекти інтернет-комунікацій: автореф. дис. ... докт. соціол. наук: спец. 22.00.04 – «Спеціальні та галузеві соціології». Харків. с. 35.
16. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен. Харків: Константа, 2005. с. 356.
17. Д'яков А. С. (2000). та ін. Основи термінотворення: Семант. та соціолінгвіст. аспекти. К.: Вид. дім «КМАcademia». с. 218.
18. Дудик П. С. (2005). Методологія, методи й методика стилістики. Стилiстика української мови: навч. посiбник. К.: Видавничий центр «Академія». с. 43–46.
19. Зеленко А. С. (1999). Методи й аспекти дослідження мови. Вісн. Луган. держ. пед. ун-ту. №5. с. 7.
20. Землякова О. О. (2010). Лінгвостилістичні характеристики жанру англomовного корпоративного блогу: автореф. дис. ... канд. філолог. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». Харків. с. 22.
21. Караванський С. (2001). Оказіоналізми, або слова-унікуми. Українська мова та література. № 16. с. 11-15.
22. Карасик В. И. (2002). Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена. с. 477.
23. Караулов Ю. Н. (2010). Русский язык и языковая личность. М.: ЛКИ, УРСС Эдиториал. с. 264.

24. Китай. «Шовковий шлях» до світового ІТ- панування. (2020) URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2379421-kitaj-sovkovij-slah-do-svitovogo-it-panuvanna.html>
25. Клушина Н. И. (2008). Стилистика публицистического текста. М.: Медиа-Мир. с. 244.
26. Колоїз Ж. (2009). Українська неологія: здобутки і перспективи. Наукові праці: Науково-методичний журнал. Т. 105. Вип. 92: Філологія. Мовознавство. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили. с. 56–61.
27. Котелова Н.З. (2016). Первый опыт лексикографического описания русских неологизмов. Новые слова и словари новых слов. Л.: Наука, ЛО, 1978. с. 5-26.
28. Лавренюк Е. В. Неологизмы в современном китайском языке. Научный диалог. № 7 (55). с. 56–67.
29. Лейчик В.М. (2006). Терминоведение: Предмет, методы, структура. Изд. 2-е, испр. и доп. М.: Ком книга. с. 256.
30. Ли Бин. (2017). Способы пополнения лексического состава китайского языка в IT-сфере. Вопросы журналистики, педагогики, языкознания. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sposoby-popolneniya-leksicheskogo-sostava-kitayskogo-yazyka-v-it-sfere>
31. Лингвистический энциклопедический словарь / гл. ред. В. Н. Ярцева. (1990). М.: Сов. Энциклопедия. с. 685.
32. Лю Сяо Нань. (2014). Социальная реклама на китайском телевидении: особенности функционирования. Известия ВУЗов, Северо-кавказский регион. Общественные науки. №4. с. 111-112.
33. Макаров М. Л. (2003). Основы теории дискурса. М.: Гнозис. с. 280.
34. Мартине А. (1960). Принцип экономии в фонетических изменениях / Пер. с фр. А.А. Зализняка. М.: Изд-во иностр. лит. с. 261.
35. Михайлова Е. В. (1999). Интертекстуальность в научном дискурсе (на материале статей): автореф. дис. ... канд. филол. наук. Волгоград. с. 22.

36. Мойсеєнко С. М. (2012). Функціонально-стильові особливості англомовного комп'ютерного дискурсу. Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки: Філологічні науки. Мовознавство. №24. с. 95-98.

37. Переходько И. В. (2012). Интернет-ресурсы по иностранным языкам: учеб. пособие. Оренбург: Университет. с.118.

38. Подгорная Е. А. (2014). Демиденко К. А. Лингвистические характеристики интернет-чатов как вида коммуникации. Научно-методический электронный журнал «Концепт». № 9. с. 136–140.

39. Попова Т. В. (2005). Неология и неография современного русского языка: учеб. пособие. М.: Наука. с.96.

40. Приходько А. М. (2007). Дискурсологія концепту vs концептологія дискурсу. Вісник Харківськ. Нац. Ун-ту ім. В.Н. Каразіна. №782. с. 66-67.

41. Пронина Т.В. (2013). Английские заимствования в китайском языке как результат процесса глобализации. Филологические науки. Тамбов: Грамота., № 6 (24): в 2-х ч. Ч. II. с. 166 – 169.

42. Самаричева А. И. (2001). Англоязычное влияние на немецкий компьютерный дискурс. Язык, коммуникация и социальная среда. Воронеж: Изд-во ВГУ,. Вып.1. с. 67–72.

43. Селіванова О. О. (2006). Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. К. с. 716.

44. Семенас А. Л. (2007). Лексика китайского языка: базовый учебник. М.: АСТ: Восток – Запад. с. 374.

45. Сенько Е. В. (2000). Неологизация в современном русском языке конца XX века: межуровневый аспект: автореф. дисс. ... д. филол. н.: спец. 10.02.01 – «Русский язык». Волгоград. с. 40.

46. Серажим К. (2002). Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: [на матеріалах суч. газетн. публіцистики]: монографія. К. с. 392.

47. Столярова М. О. (2005). Етикет у віртуальній англійській комунікації (на матеріалі чатлайнових сесій): дис... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 «Германські мови». К.. с. 209.

48. Тихонова О. (2009). Основні моделі утворення неологізмів у китайській мові. Китайська цивілізація: традиції та сучасність: Зб. ст. К. с. 131-134.

49. Ткачик О. В., Роговська Н.В. (2017). Шляхи поповнення лексичного складу сучасної англійської мови. Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут». № 9. с. 36-40.

50. Урывская Т. А., Аликберова А. Р. (2016). Современные тенденции в китайском языке: интеграция буквенных слов в языковую систему. Ученые записки Казанского университета. Серия: Гуманитарные науки. Т. 158. № 6. с. 1592-1600.

51. Ширяева О. (2014). Оказіоналізм у художньому тексті: лінгвальний статус та головні ознаки (на матеріалі роману Г. Мюллер «Гойдалка дихання»). Іноземна філологія: укр. наук. зб. Вип. 127 Ч. 1. Л.: Видавництво ЛНУ ім. І. Франка. с. 103-109.

52. Щерба Д. В. (2006). Поняття системи та структури в термінознавстві. Проблеми української термінології: Зб. наук. праць. Львів: Національний університет «Львівська політехніка». с.15-16.

53. Щерба Д. В. (2006). Термін та його дефініція як головні онтологічні поняття термінознавства. Вісник ЖДУ ім. І.Я. Франка. Житомир. Вип.28. с. 237-239.

54. Хаматова А. А. (2006). Омонимия в современном китайском языке. М.: АСТ, 2006. с. 120.

55. Хаматова А. А. (2000). Некоторые размышления о проблеме неологизмов в современном китайском языке. Мат-лы X международной конференции «Китайское языкознание изолирующие языки». М.: Институт языкознания РАН. с. 179-183.

56. Alibaba Online Business-to-Business Trading Platform. Alibaba Group Holding Limited. (2020) URL: <https://www.1688.com/>
57. An English-Chinese Glossary of IT Terms: January 2018. (2020). Office of the Government Chief Information Officer in Hong Kong. URL: <https://bit.ly/2xMMGHa/>
58. Arthur T. (2009). Oxford Guide to World English. London. 50 p.
59. Baidu Zhidao (Web-based Collective Intelligence Resource). Baidu Global Business Unit. (2020) URL: <https://zhidao.baidu.com/>
60. China Software Developer Network. (2020). CSDN Information Portal. URL: <https://www.csdn.net/>
61. Computer Dictionary. (2017). URL: <http://computer.yourdictionary.com/>
62. Cotton D. (2007). Market leader: elementary business English: course book. Harlow: Pearson Education; Harlow: Longman. 260 p.
63. Peschel C. (2000). Zum Zusammenhang von Wortneubildung und Textkonstitution. Tübingen: Niemeyer. 315 S.
64. The New Oxford Dictionary of English. Oxford University Press, 2001. 2152 p.
65. 俞允海. 论新词语研究. (2020)
URL: <http://www.huayuqiao.org/articles/yuyunhai/yyh03.htm>
66. 江蓝生, 齐景春, 程荣, 现代汉语词典, - 北京: 商务印书馆, (2014). - 1789 页.
67. 刁宴试、盛继艳, 近 10 年新词语研究述评. / 辽宁师范大学学报 (2003). 第 1 期, 4_10 页.
68. 郭嘉伟, 亢世勇, 新刘语研究的现状, (2007). 420-430 页.
69. 南宁. 现代汉语. (1973), 6 页.
70. 孙常叙. 汉语词汇长春, (1956). 215 页.
71. 刘宏伟, 王伟思. 论汉语中字母词的社会认同心理 // 长春理工大学学报(社会科学版). (2013). № 2. 第128 - 129页.

72. С С К Я - 江蓝生, 谭景春, 程荣. 现代汉语词典. 北京: 商务印书馆, (2014). 1789 页.
73. 浏览量. 汉语词典收录NBA等词被批违法: 引入字母词破坏中国文化. (2020) URL: http://www.ofjx.com/bd/20120913/9448_2.html
74. 刘涌泉. 谈谈字母词. 语文建设. (1994). № 10. 第25 - 32页.

PE3IOME

简评

论文题目：IT领域现代汉语新词的功能和语义特征。

研究对象：IT领域中现代汉语新词的语义和功能特点。

研究的主题是IT领域中现代汉语的新词。

这项研究的目的是研究在IT领域中现代汉语新词的功能和语义特征。

研究的第一部分考察了现代语言学家著作中新词的概念和性质，确定了新词在汉语中的形成和功能特征。第一部分还分析了在IT领域词汇中研究汉语新词的现代方法。

第二部分概述了研究的理论和方法论原理，描述了现代汉语IT话语，并确定了在IT领域研究现代汉语新词的功能和语义特征的方法论原理。第三部分是对汉语信息技术话语文本的实际分析。本节研究了现代汉语IT新词的语义特征，认为借用是IT领域中国新词的主要来源。此外，重点介绍了现代汉语新词在IT领域的主要和次要功能。

新词是最近在一种语言中出现的单词或含义。当无法在现有词汇表中找到合适的词时，会创建该词以明确表达该概念。根据语言单位的形式，根据新颖程度，根据提名方法，根据生存时间将新词分为几类。有形成新词的构词模型和方法，例如构词，半固定，词缀，转置，重复，语音和语义分离，收缩。

IT领域的新词是一种现象，其新颖性是由于以下事实：该词汇的承载者和创建者是相对较年轻的职业的代表：程序员，IT专家，网页设计师和其他与信息领域相关的职业。如今，中国的IT行业发展异常迅速，这使其成为计算机技术的领导者之一。结果，信息和计算机技术领域的新词正在积极地补充中文。

现代汉语的IT领域中的大多数新词都是术语，因为IT领域是科学技术专业领域。本文研究了现代汉语信息技术新词系统中的歧义词，同音词和同

义词。在信息技术领域，汉语新词形成的主要方式是词缀的词缀和半词缀方法，语义方法，隐喻转移。在作品中新词的主题词法和语义组中，有以下区别：专业技术词汇；与使用互联网作为沟通中介者有关的词汇；日常生活，商务交流中的词汇。用中文形成新词最有效的方法之一就是直接从英语中借用。

中文信息技术新词的主要功能包括代表功能，信号功能和交流功能。其他功能是信息，情感，实用功能。就像早已成为汉语词汇一部分的单词一样，新词倾向于改变其含义。由于汉语词汇结构的变化及其动态特性，新词是某些类型或使用领域的特征。

这项工作的理论意义是，其结论可用于形成IT话语中现代汉语新词现象和特征的最完整描述，以及它们的语义和功能特征。这项工作的实际意义在于，获得的结果对于在IT领域的汉语新词研究以及特殊词汇翻译领域的研究中可能是有用的。

作品的结构：作品包括目录，介绍，简介，三部分，结论，使用的来源清单。